

BIBLIOGRAFIA

1. ***“L’ús de la llengua vernacle en les diòcesis de la província eclesiàstica valentina –País Valencià, Illes Balears–”***, document de recollida de texts realitzat per Pere Riutort Mestre i publicat, en 1973, per la Junta Diocesana d’Acció Catòlica.
2. ***“La voz de los pueblos indígenas. Los indígenas toman la palabra en la ONU”***, edició d’Alexander Ewen i publicat per José J. de Olañeta, Editor, en 1995, llibre.
3. ***“No són 300 milions”***, de Josep Travesset junt amb Anna Rosselló i publicat per Editorial Pòrtic, en 1983, llibre.
4. ***“Me llamo Rigoberta Menchú y así me nació la conciencia”***, d’Elisabeth Burgos i publicat per l’editorial Seix Barral (2a. edició, en 1993), arran d’una entrevista feta en 1982, llibre.
5. ***“Història d’Aielo de Malferit”*** (<http://historiadeaielo.blogspot.com>), blog.
6. ***“Totxets de Camporrells. 30 anys de recuperació d’un ball i una tradició popular (1979-2009)”***, llibret i disc.
7. ***“Abdon i Senén, damunt la pedra ferma”***, de Martirià Brugada i Clotas, editat pel Centre de Pastoral Litúrgica, Barcelona, en el 2004, llibret.
8. ***“Els Sants Abdó i Senén: documentació, gojos i iconografia”***, llibre de Juan José González Pla i de Josep Dionís Martínez (editat per la Junta de la Confraria dels Sants Patrons Abdó i Senén – Sagunt, any 2000), llibre.
9. ***“De la Festa d’Acció de Gràcies i d’altres festes de Carpesa”*** (edició a càrrec de José Jaime Brosel Gavilá i editat per l’Ajuntament de València, en el 2005), llibre amb molts articles relacionats amb els Sants de la Pedra en Carpesa.

10. ***“Culte i iconografia de Sant Abdó i Sant Senén a Catalunya”***, de Rosa Ribas Garriga (publicat per l’Editorial Claret, en el 2007), llibre.
11. ***“La vida dels gloriosos sants Abdó i Senén”***, de Joan Baptista Anyés (editorial Ulleye, en el 2010, amb lleugeres adaptacions), llibre.
12. ***“Els Sants de la Pedra. Abdó i Senent. Una part més de la cultura matriarcal mediterrània”***, de Lluís Barberà i Guillem, publicat per Bubok en el 2020, llibre.
13. ***“Estampas de Masarrochos”***, del capellà Cipriano Ibáñez Chisvert i publicat per l’Editorial Sembrar en 1950, llibre.
14. ***“Discurs del papa Francesc a la II Trobada Mundial dels Moviments Populars”*** (<http://www.catalunyareligio.cat/ca/blog/homilies-del-papa-francesc/discurs-del-papa-francesc-ii-trobada-mundial-dels-194247>), article publicat en la web ***“CATALUNYARELIGIÓ”***.
15. ***“La joia de l’Evangeli. Evangelii gaudium”***, del papa Francesc, encíclica publicada per Editorial Claret en el 2013, llibre.
16. ***“Fratelli tutti Germans tots”***, del papa Francesc, encíclica publicada per Editorial Claret en el 2020, llibre.
17. ***“Nació i Nacionalismes. Una reflexió en el marc del Magisteri pontifici contemporani”*** (<http://mnjoancosta.net/Llibres/NacioNacionalismes.pdf>), de Mn. Joan Costa i Bou i publicat per M&M Euroeditors junt amb la Facultat de Teologia de Catalunya en el 2000, llibre.
18. ***“La sobirania d’un poble, en el pensament de Joan Pau II”***, article publicat en ***“Catalunya Cristiana”*** i que figura en l’explicació de Pere Riutort Mestre.
19. ***“Iglesia católica y nacionalismos en España”***

(<https://studylib.es/doc/424173/iglesia-catolica-y-nacionalismos-en-espana>), document de Jaume Botey Vallés, del 2007 i publicat en la web **"STUDYLIB"**.

20. **"CEE: la consulta independentista en Cataluña, 'moralmente inaceptable'"**, notícia publicada en el setmanari diocesà valencià **"Paraula"**, el 22 de desembre del 2013.

21. **"Nació i nacionalismes. La configuració del nacionalisme espanyols al segle XIX"**¹
(https://www.portaldhistoria.com/app/download/4716851961/NACIO_I_NACIONALISMES.pdf?t=1476997799), document de Toni Aragonès Micolau, publicat en **"PORTAL D'HISTÒRIA"**.

22. **"Catecismo / Catecisme de la doctrina cristiana (Reus, 1896) Bilingüe castellano catalán"** (<https://www.todocoleccion.net/libros-antiguos-religion/catecismo-catecisme-doctrina-cristiana-reus-1896-bilingue-castellano-catalan~x65250835>), en la web **"todocoleccion"**. Consulta feta el 16 de maig del 2020. Hem tret aquesta informació per a l'apartat de literatura.

23. **"Derechos humanos: preguntas y respuestas"**, de Leah Levin i amb il·lustracions de Plantu, editat per Ediciones Unesco i per Bakeaz, possible gràcies a un acord amb l'ajuntament de Vitoria-Gasteiz, en 1999, llibre.

24. **"Simfonia inacabada. La situació de la tradició cristiana"**, de Lluís Duch i editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat, en 1994, llibre.

25. **"Speculum al foder"**², a cura d'Anna Alborni i publicat per Edicions Vitel·la, en el 2007, llibre.

26. **"Història de les dones a la Catalunya medieval"**, de Teresa Vinyoles i Vidal i publicat pe Eumo Editorial junt amb Pagès Editors en el 2005, llibre.

---

¹ Consulta feta el 16 de maig del 2020.

² En aquest cas, en la segona part.

27. ***“La reina Maria a la Catalunya ginocèntrica del segle XV”***
(<https://www.inh.cat/articles/La-reina-Maria-a-la-Catalunya-ginocentrica-del-segle-XV>), article de Pep Mayolas, publicat en la web **“Institut Nova Història”**.
28. ***“Los col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa”***
(https://www.ehumanista.ucsb.edu/sites/secure.lsit.ucsb.edu.span.d7_eh/files/sitefiles/ivitra/volume1/14%20ehumanista.ivitra.Despuig.JAGonzalez.Col.loquis.pdf), de Cristòfol Despuig. Edició, introducció i traducció a cura de Juan Gómez González, que em facilità Jordi Bilbeny.
29. ***“La geografia i la història de Mont-ral a través de la seva onomàstica”***, d’Eugeni Perea Simón, publicat en 1994 per l’Institut Cartogràfic de Catalunya, llibre.
30. ***“La filosofia social i política de Francesc Eiximenis”***
(<https://www.yumpu.com/es/document/read/13147371/tesis-doctoral-1-antiblavers/584>), tesi de Lluís Brines i Garcia.
31. ***“Els catecismes populars de Mallorca, d’instrument pastoral a mitjà de control cultural de l’Estat”***
(<https://www.raco.cat/index.php/Mayurqa/article/view/118679/152623>), article de Josep Amengual i Batle, publicat per **“RACO”**.
32. ***“La llengua dels valencians”***, de Manuel Sanchis Guarner, publicat per 3 i 4 Edicions, en el 2009, llibre.
33. ***“La formació d’una identitat. Una història de Catalunya”***, de Josep Fontana, publicat per Eumo Editorial, 8a ed., 2015.
34. ***“La traïció anglesa. Comerç colonial i destrucció de la sobirania catalana (1706-1715)”***, d’Antoni Muñoz i de Josep Catà, publicat per Llibres de l’Índex, en el 2009, llibre.
35. ***“Blues amb dones”*** (<https://blocs.mesvilaweb.cat/balutxo/?p=270867>), escrit de Bartomeu Mestre, publicat en el seu blog **“Etxiba Balutxo...”**. Sobre el

matxisme en la cultura castellana i en relació amb el regnat de Felip V.

36. **"Decretos de Nueva Planta, 1707-1716"**, document de Guillermo Pérez Sarrion (<https://guillermoperezsarrion.es/files/2011/09/LG.pdf>).
37. **"Felip V de Borbó. Decret de Nova Planta (1707). Xàtiva"** (<https://rexvalrexblog.wordpress.com/2014/06/03/felip-v-de-borbo-decret-de-nova-planta.1707>), entrada publicada en el blog **"El cavaller del cigne"**.
38. **"Cédula de Carlos III mediante la cual se prohíbe el uso de las lenguas indígenas americanas"** (<http://www.javierortiz.net/ant/humor/HUMOR50.htm>), entrada en la web **"Javier Ortiz"**.
39. **"Lo valenciano visto por los viajeros de los siglos XVIII y XIX"**, de Nieves Pujalte Castelló i editat per Institució Alfons el Magnànim³ (Diputació de València), en el 2012, llibre.
40. **"El Barranc de l'Encantà de Planes, un paraje de leyenda llena de pozas y saltos de agua"** (<https://www.valenciabonita.es/2018/06/29/el-barranc-de-lencanta-de-planes>), de la web **"Valencia Bonita"**, en què hi ha unes paraules de l'obra **"Observaciones sobre la Historia Natural, Geografía, Agricultura, Población y Frutos del Reyno de Valencia"**, de Antoni Josep Cavanilles, publicada en 1797, article.
-
41. **"La musa i la mar. Viatgers, artistes i escriptors anglòfons a Mallorca (1900-1965)"**, document a cura de P. de Montaner i de Magdalena Rosselló Pons (https://www.academia.edu/34470725/LA_MUSA_I_LA_MAR?email_work_card=thumbnail), publicat per la web **"Academia"**.
42. **"Abolición de las lenguas en España"** (<http://historiadecalp.net/abolicion.htm>), entrada publicada en la web **"Historia de Calp"** d'on hem tret informació relacionada amb la pedagogia

---

³ Es tracta d'un centre valencià d'estudis i d'investigació.

que s'aplicava durant moltíssims anys, en relació amb una orde que fou dictada sota la regència de Maria Cristina (la mare de la futura reina Isabel II d'Espanya) el 22 de febrer de 1837.

43. **"El Diccionari Valencià-Castellà de José Escrig. Any 1851 Un diccionari Valencià-Castellà del segle XIX"** (http://cch.cat/pdf/martinez_01.pdf), document a què vaig accedir, en Internet, on es podia consultar en pdf, el 21 d'abril del 2020.
44. **"Història de la Catalunya que no sap castellà"** (<https://www.vilaweb.cat/noticies/historia-catalunya-no-sap-castella>), article escrit per Andreu Barnils i publicat en el diari digital **"VilaWeb"**.
45. **"Gràcies a les dones', sobre la supervivència del català"** (<https://www.llibertat.cat/2015/01/-gracies-a-les-dones-sobre-la-supervivencia-del-catala-29243/Imprimir>), article publicat en la web **"Llibertat"**, en relació amb el paper de la dona en la transmissió de la llengua catalana.
46. **"El genocidi gitano a l'Espanya borbònica"** (https://www.elnacional.cat/ca/cultura/genocidi-gitano-espanya-borbonica_178896_102.html), article de Marc Pons, publicat en el diari digital **"El Nacional"**, sobre el poble gitano en el segle XVIII i que dona una idea de la política cultural dels primers Borbons en lo que ara és Espanya.
47. **"Alma mallorquina"** (<http://www.filosofia.org/hem/190/alm/ae0401.htm>), article de Miguel S. Oliver, publicat en la web **"Filosofía en español"**.
48. **"Los españoles según un extranjero"** (<http://www.filosofia.org/hem/190/alm/ae1714.htm>), article de Constancio Bernaldo de Quirós publicat en la web **"Filosofía en español"**.
49. **"Catalunya contra Castilla"**, d'Anton Sieberer, publicat en el 2020, en edició

completa en castellà⁴ (a diferència de les anteriors), per Tirant Humanidades (en la ciutat de València), llibre.

50. **“Les tres mares. Les arrels matriarcal dels pobles catalans”**, d’Esther Borrell i Rosell, publicat per Pagès editors en el 2006, llibre.
51. **“El matriarcalismo vasco”**, d’Andrés Ortiz-Osés i de Franz-Karl Mayr, publicat per la Universidad de Deusto en 1988, llibre.
52. **“Arrelats. Les famílies més antigues de Catalunya”**, de Xavier Cortadellas junt amb Judit Pujadó i Ignasi Revés i publicat per Edicions Sidillà en el 2021 (2a edició), llibre.
53. **“Europa indígena matrilineal”**, de Mari Carmen Basterretxea, publicat per Cauat Editorial en el 2022, llibre.
54. **“Àngels i monstres’: personatges masculins en la narrativa breu de Mercè Rodoreda⁵”**, d’Antoni Maestre Brotons, en Google Llibres, llibre.
55. **“Els catalanoparlants de línia matriarcalista no abracem ni el misticisme castellà, ni el racionalisme”** (<http://matriarcalisme.com/2022/08/els-catalanoparlants-no-abracem-ni-el.html>), entrada que posí el 7 d’agost del 2022 en el blog **“Mèlpita”**.
56. **“El místic”** (<http://magpoesia.mallorcaweb.com/muntatges4/mistic.html>), de Santiago Rusiñol, publicat en la web **“MagPoesia”**, a què accedirem el 26 d’octubre del 2022, llibre.
57. **“La llengua materna – Joan Alcover”** (<https://stroligut.com/joan-alcover/la-llengua-materna>), publicada en la web **“Stroligut”**. Així, podíem llegir **“La llengua materna”**, un discurs que feu el poeta mallorquí Joan Alcover i

---

⁴ La traducció fou realitzada per Ramón Cotarelo, un madrileny que, des de feia poc, havia passat a viure en Catalunya. Aquesta edició també consta de fragments que l’autor havia eliminat en altres diferents publicacions. Resulta interessant i està escrit per un home d’idees progressistes.

⁵ Mercè Rodoreda (Barcelona, 1908 – Girona, 1983) fou una escriptora catalana.

Maspons en 1903 en defensa de la llengua catalana.

58. En línia amb les paraules de Joan Alcover en el discurs *“La llengua materna”*, de 1903, hi ha el pròleg de l’obra *“Romancer popular de la terra catalana”* (<https://archive.org/details/romancerpopular00aguiuoft>), de Marià Aguiló i Fuster, publicada en Barcelona en 1893, llibre publicat en la web *“Internet Archive”*, a què accedirem a primeries del 2024.
59. *“Bartomeu Mestre, ‘Balutxo’: ‘La nostra història ha estat pervertida’”* (<https://www.vilaweb.cat/noticia/42209730/20140908/bartomeu-mestre-balutxo-nostra-historia-pervertida>) entrevista a Bartomeu Mestre “Balutxo” feta pel diari digital *“VilaWeb”*.
60. *“La llengua és el notari de la identitat”* (<https://dbalears.cat/opinio/2009/10/05/225786/la-llengua-es-el-notari-de-la-identitat.html>), article de Bartomeu Mestre i Sureda, publicat en la web del *“dBalears”*, en el 2009.
61. *“La llengua és el notari de la identitat cultural”* (<https://blocs.mesvilaweb.cat/balutxo/la-llengua-es-el-notari-de-la-identitat-cultural>), escrit de Bartomeu Mestre Sureda i publicat en el blog *“Etziba Balutxo...”* en el 2011.
62. *“Saetas a Mallorca?”* (<https://blocs.mesvilaweb.cat/balutxo/saetas-a-mallorca>), escrit de Bartomeu Mestre publicat en el blog *“Etziba Balutxo...”*.
63. *“Oliver i Domenge reneix (avançament editorial)”* (<https://blocs.mesvilaweb.cat/balutxo/oliver-i-domenge-reneix-avancament-editorial>), de Bartomeu Mestre, en el seu blog *“Etziba Balutxo...”* el 28 de gener del 2024. Hi havia tres articles interessants de Pere Oliver i Domenge: *“Mallorca catalana. Al senyor ‘Le Pe’”*, publicat el 29 d’agost de 1908 en el setmanari *“Ca-Nostra”*, d’Inca (una població de les Illes Balears); com també *“Feminismo”* (del 30 de juny de 1923) i *“Cultura de la mujer”* (del 21 de juliol de 1923), tots dos plasmats en el setmanari local *“Felanigense”*, de Felanitx (una població mallorquina).

64. **"La filosofia del refrany valencià"** (<https://ultramariosalemany.wordpress.com/2013/04/25/la-filosofia-del-refrany-valencia>), escrit d'Eugeni Alemany en la web **"Ultramarinos Alemany"**.
65. **"L'àvia Pilar i el mal de l'amor"** (<https://enarchenhologos.blogspot.com/2011/12/lavia-pilar-i-el-mal-de-lamor.html>), entrada d'Enric H. March publicada en el seu blog **"Bereshit"**.
66. **"Les nostres arrels"** (<https://blocs.mesvilaweb.cat/martagarciaPuig/les-nostres-arrels>), article publicat en el blog **"Marta Garcia-Puig"**, redactat en el 2014 i en què podem llegir que la novel·la rural plasma el vincle amb la terra.
67. **"Comentaris d'obra"** (<https://www.escriptors.cat/autors/aguilom/comentaris-dobra>), entrada en de la web **"Associació d'Escriptors en Llengua Catalana"**, en relació amb Marià Aguiló (1825-1897), en aquest cas, en nexa amb paraules de Josep Massot i Muntaner.
68. **"La meva àvia materna era de Collsacabra... (Jaume Collell i Bancells)"** (<https://www.endrets.cat/ca/textos/la-meva-avia-materna-era-de-collsacabra/1774>), escrit de Jaume Collell i Bancells (1846-1932) que posaren en la web **"Endrets"**.
69. **"La pinya de blat d'indi"** (<https://menorcaaldia.com/2023/08/06/la-pinya-de-blat-dindi>), escrit de Joan Pons Pons publicat pel 2023 en la web **"Menorca al dia"**. L'autor plasma l'empremta que li deixà la seua àvia, mitjançant la saviesa.
70. **"SICÍLIA SENSE MORTS... a la Mallorca colonitzada"** (<https://blocs.mesvilaweb.cat/Balutxo/sicilia-sense-morts-a-la-mallorca-colonitzada>), escrit de Bartomeu Mestre publicat en el blog **"Etziba Balutxo..."**.
71. **"Venim d'un silenci?"** (<https://diarigran.cat/webantic/2014/10/venim-d-un-silenci>), article de Bartomeu Mestre i Sureda, publicat en **"Diari gran del**

sobiranisme".

72. **"Amaia Gorostiza: 'El País Vasco es un matriarcado'"** (https://elpais.com/elpais/2020/10/02/eps/1601645189_218920.html) entrevista a Amaia Gorostiza, presidenta de l'Eibar, un equip de futbol i publicada en el diari castellà *"El País"*, en què es plasmen molts punts en comú amb el matriarcalisme vinculat amb la llengua catalana, com ara, el tema de la discreció, de no fer ostentació, etc.
73. **"Cultura, morfologia i semàntica entorna a la paraula coió"** (<https://core.ac.uk/download/pdf/33002916.pdf>), article de Felip Munar i Munar i publicat en la revista balear *"Bona Pau"* (en el 2001, en el número 576).
74. **"Palma"** (https://www.fluido.es/google/google_maps_print/palma-es.html), article sobre els jueus en Mallorca, quan deia *"entre ellos el rabino y Astruc Xibilí, propietario de la sinagoga"*, en què apareix la paraula Xibilí, que podríem relacionar amb un jueu. Aquest mot figura en una cançó eròtica.
75. **"Foc i Fum"**, article de Mateu Marió i publicat en el 2008 en el número 620 de *"L'Estel"* (<https://core.ac.uk/download/pdf/83633868.pdf>).
76. **"Ecspaña cañi. Arriba Ecspaña!"**, article publicat en el 2008 en el número 620 de *"L'Estel"* (<https://core.ac.uk/download/pdf/83633868.pdf>).
77. **"Deu refranys catalans intraduïbles"** (<https://www.vilaweb.cat/noticies/refranys-catalans-intraduibles>), article del -lingüista Jordi Badia i Pujol i publicat en el diari digital *"VilaWeb"*, el 19 d'agost del 2022.
78. **"O la búsqueda de la Cultura perdida"**, escrit redactat per Andrés Ortiz-Osés, estudiós del matriarcalisme basc, en 1978, en el periòdic aragonés *"Andalán"* (no. 192).
79. **"Els pagesos"** (http://vinolas.cat/insmontsoriu/curs2018-19/gestio_admin/primer_curs/mp1_comunicacio/uf2_com_escrita/descarregues/Els_pagesos-Josep_Pla.pdf), de Josep Pla, publicat en aquest enllaç, a què

accedirem el 23 de març del 2021, llibre.

80. ***“Les feines de la vella pagesia”***, de Miquel Pont Farré, editat per Proa en el 2000, llibre.
81. ***“La dona pagesa, de la Guerra Civil als anys 60. Terres de l’Ebre”***, de Ma. Teresa Castelló Bou, publicat per Farell Editors en el 2013, llibre.
82. ***“Les dones de l’horta de Lleida, la sal i el cor de la terra”*** (<https://territoris.pageflow.io/les-dones-de-l-horta-de-lleida-la-sal-i-el-cor-de-la-terra#312388>), de Cristina Mongay, publicat, si més no, en el 2020. Reportatge.
83. ***“El balcó del serraller”*** (<http://elblogdelseniori.blogspot.com/2008/07/el-balco-del-serraller.html>), entrada en ***“El blog del senyor i.”***
84. ***“Els nostres llauradors: transformació agrícola, sistemes de reg i la reforma agrària”*** (<https://quaderns.alaquas.org/ficheros/Q19941307TARIN.pdf>), article de Ramon Tarín publicat en la web ***“QiA”***, relacionada amb els ***“Quaderns d’Investigació d’Alaquàs”***.
85. ***“La importància de la pagesia que jo vaig viure”*** (<https://filosofiaipensaments.blogspot.com/2022/08/la-importancia-de-la-pagesia-que-jo.html>), entrada de Joan Sala Vila (nascut en 1929) plasmada, amb noranta-tres anys, en el blog ***“Filosofia i pensaments”***.
86. ***“La vida de pagès en blanc i negre”*** (<http://theladiesofvallbona.blogspot.com/2020/03/?m=0>), entrada publicada per l’amic Pep Capdevila, un metge de Llorenç de Rocafort (l’Urgell) en el seu blog ***“The Ladies of Vallbona”***.
87. ***“Ara ve el segar i el batre”*** (<https://www.carrutxa.cat/biblioteca/ftp/batre.PDF>), article de Montserrat Flores junt amb Laura Poblet, el qual em facilità Josep Maria Duran el 9 de maig del 2023 per mitjà d’un missatge. El 13 de maig del 2023 es podia llegir.

88. "**L'Elvira**" (<https://ousemporda.com/equip/levira>), entrada publicada en la web "**Ous Ecològics Empordà**".
89. "**Visca els padrins, visca la terra lleidatana**" (<https://www.lrp.cat/opinio/article/1821986-visca-els-padrins-visca-la-terra-lleidatana.html?s=09>), escrit per Magda Gregori i publicat en "**La República – El Punt Avui**", article.
90. "**Estimar la terra**" (<https://www.elpuntavui.cat/opinio/article/8-articles/2169101-estimar-la-terra.html>), article d'Assumpció Cantalozella i publicat en el diari digital català "**El Punt Avui**" el 20 de juliol del 2022.
91. "**Arrelades a la terra**" (<https://relatsencatala.cat/relat/arrelades-a-la-terra/1075541>), escrit de Neus Marín Cupull publicat en la web "**Relats en català**" el 13 de gener del 2024, en què es reflecteix el sentiment de pertinença a la terra.
92. "**Família RENOM - BAGUÑÀ (Famílies antigues del Guinardó)**" (<https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2011/09/familia-renom-baguna-families-antigues.html>), entrada de Carme Martín, del 5 de setembre del 2011, i que figura en el blog "**Memòria dels barris**" (d'història gràfica dels barris del Districte Horta-Guinardó, de la ciutat de Barcelona).
93. "**Elegia dels Farriols (Ferriols). Homenatge als meus avis-padrins: Esteve i Elisa**" (<https://tribusdelasegarra.cat/2024/06/06/elegia-dels-farriols-ferriols-homenatge-als-meus-avis-padrins-esteve-i-elisa>), entrada de Ricard Domingo en el blog "**Tribus de la Segarra**".
94. "**Masos i masies, el rostre de la nostra terra**" (<https://emporion.org/masos-i-masies-el-rostre-de-la-nostra-terra>), article de l'historiador Josep Torroella, publicat en la revista "**Emporion**" el 13 de desembre del 2022.
95. "**Avis Galimany Soler**" (<https://www.romangalimany.cat/2021/10/03/avis-galimany>), escrit de Roman Galimany publicat en octubre del 2021 en el blog "**Galimany**".

96. **“L’element bàsic de l’organització històrica catalana és la casa”** (<https://historiavibrant.cat/lelement-basic-de-lorganitzacio-historica-catalana-es-la-casa>), article de Jesús Llòria i publicat en la web **“Associació Cultural Vibrant”**.
97. **“Ramon Gel, pagès de Canyamars”** (https://www.capgros.com/actualitat/ramon-gel-pages-de-canyamars_713851_102.html), article de l’escriptor Josep Puig-Pla i que aparegué en el butlletí **“Capgròs”** el 18 de març del 2018.
98. **“Els pagesos de Josep Pla”** (<https://ramonbassas.blogspot.com/2020/10/els-pagesos-de-josep-pla.html>), entrada de Ramon Bassas publicada en octubre del 2020 en **“El bloc d’en Ramon Bassas”**.
99. **“Pagesia”** (<https://moiadabans.blogspot.com/2020/08/pagesia.html>), entrada escrita per Joan Carrera i Vilardell en el blog **“Moià d’abans”** en febrer del 2021.
100. **“Nous poemes/Poema d’un matí de setembre”** (https://ca.wikisource.org/wiki/Nous_poemes/Poema_d%27un_mat%C3%ADde_setembre). Entrada en Internet en què posa **“Poema d’un matí de setembre”**, amb el tema de la casa pairal.
101. **“Pairalisme i identitat al segle XIX català: una construcció des de la imaginació literària”** (<https://journals.openedition.org/catalonia/2464>), article d’Anna Llovera Juncà i publicat en la web **“OpenEdition Journals”**.
102. **“Sant Andreu de Palomar i el sentiment de pertinença”** (<http://www.expresdesantandreu.cat/noticies/2020/10/13/sant-andreu-de-palomar-sentiment-pertinenca>), article de Lourdes Pinyol i publicat en el diari **“L’Express de Sant Andreu”** en octubre del 2020.
103. **“Josep Guzmán: ‘Conèixer la història local genera sentiment de pertinença’”** (<https://zona-sec.cat/2024/04/02/josep-guzman-coneixer-la-historia-local-genera-sentiment-de-pertinenca>), entrevista publicada en la

web *“Zona-Sec”*.

104. ***“La terra dels avantpassats”*** (<https://tempsdefranja.org/opinio/cartes-lectors/la-terra-dels-avantpassats>), lletra de Xavier Fernández i publicada en la web *“Temps de Franja”* (relacionada amb estudis comarcals de la banda catalanoparlant d’Aragó) en el 2020.
105. ***“Històries de Barcelona que m’explicava l’àvia”*** (<https://www.paginesviscudes.com/histories-de-barcelona-que-explicava-la-meva-avia>), redactada per Joan Serrat Montfort en *“Pàgines viscudes”*, la qual aprofitarem per a enllaçar amb la lletra de Xavier Fernández.
106. ***“Alcarràs: una història de pagesia, tradició i família”*** (<https://www.espaiagrariibaixatordera.cat/alcarras-una-historia-de-pagesia-tradicio-i-familia>), entrada publicada en la web *“Espai Agrari Baixa Tordera”* en maig del 2022, en relació amb la pel·lícula *“Alcarràs”*.
107. ***“Albert Maeso: ‘Els meus avis em van ensenyar la duresa i belles de la vida rural’”*** (<https://www.smpalautordera.es/ca/informacio/noticies/pln293/albert-maeso-els-meus-avis-em-van-ensenyar-la-duresa-i-la-bellesa-de-la-vida-rural>), de la web *“Parc Natural del Montserrat”* i publicat en novembre del 2021.
108. Tweet que Judit Pujadó (de l’editorial Edicions Sidilla) havia plasmat en nexa amb dos llibres sobre famílies arrelades a la terra (catalanes i andorranes i, en u d’ells, valencianes), en què ens comentà que *“La transmissió de la memòria és, sobretot, cosa de les dones”*. (<https://twitter.com/juditpujado/status/1726559539422806148?t=6xGP-XNXB8xVc1A5zvUAA&s=19>).
109. ***“... Y’l rapsoda axí canta”***⁶, article signat en la ciutat de València pel castellanenc D. Gaietà Huguet i a què poguérem accedir mitjançant l’enllaç ***“5 cèntims”*** (https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1212191), referent al número 723 del periòdic català *“Il·lustració Catalana”*, del 15 d’abril de 1917.

---

⁶ Hem adaptat lingüísticament el text i amb lleugers retocs estilístics .

110. El 21 de maig del 2023, en Facebook, Francesc Fulquet Clavero, en el grup **“Frases cèlebres i dites en català”**, ens plasmà una entrada amb refranys i frases associades al mot *“pagès”*, dins de la web **“Paremiologia catalana comparada digital”**, i trobarem una dita que s’ajusta a la idea de generositat plasmada en el refrany *“El llaurador, de bona gana, ho dóna”*: **“Quan Nadal cau en dijous, el pagès sembra pels ocells; per molt gra que sembri, no n’hi ha prou per ells”** (https://pccd.dites.cat/p/Quan_Nadal_cau_en_dijous_el_pag%C3%A8s_s_embra_pels_ocells%3B_per_molt_gra_que_sembri_no_n%27hi_ha_prou_per_a_ells).
111. **“La Internacional”** (<https://www.uv.es/~pla/PCPV/intcatal.html>), himne del segle XIX publicat per la Universitat de València.
112. **“Temples cristians sobre sitges de cereals: Santa Maria de Gallecs”** (<http://elsomnideladeessaterra.blogspot.com/2015/06/temples-cristians-sobre-sitges-de.html>), entrada escrita per Manel Jovani, qui porta el blog **“El somni de la Deessa Terra”**.
113. **“La Deessa Terra euskera: Mari”** (<http://elsomnideladeessaterra.blogspot.com/2014/05/la-deessa-terra-euskera-mari.html>), entrada escrita per Manel Jovani, qui porta el blog **“El somni de la Deessa Terra”**.
114. Tweet adreçat a David Algarra i a Josep Maria Mallarach (<https://twitter.com/LluisBarbera50m/status/1613920299996839936>), el 13 de gener del 2023 el qual, a més de la foto de l’inici d’aquest relat, deia *“Deu haver alguna relació entre l’ermita, una font pròxima a un poble i que es faça veneració a l’aigua”*.
115. **“Ermita de la Mare de Déu del Remei – Caldes de Montbui / Vallès Oriental”** (<https://www.catalunyamedieval.es/1676-valles-oriental-ermita-de-la-mare-de-deu-del-remei-caldes-de-montbui>) entrada en la web **“Catalunya Medieval”**, que empràrem per a una rondalla relacionada amb una font, amb l’aigua, amb el paganisme i amb la Mare de Déu de Caldes.

116. ***“Festa major de St. Maurici a la seva ermita d’Espot”***
(<https://bisbaturgell.org/index.php/ca/mes-noticies/894-noticies-2021-urgell/noticies-2019/10821-festa-major-de-st-maurici-a-la-seva-ermita-d-espot>), article publicat en la web **“Bisbat d’Urgell”** en setembre del 2019 i que empràrem per a un relat en què apareix el romiatge que es fa en Espot amb motiu de la festa de Sant Maurici (22 de setembre). En aquest article, hi ha trets pagans i matriarcalistes.
117. ***“Los labradores se revelan⁷ contra lo despectivo del término ‘llauro’”***
(<http://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2022/04/22/labradores-revelan-despectivo-termino-llauro-65265011.html>), article publicat el 22 d’abril del 2022 en el diari valencià **“Levante-EMV”**.
118. ***“ITINERARI 2.- De la Jonquera a Cantallops”***
(<http://www.xtec.cat/~gcarrion/Textos/Itinerari%20De%20la%20Jonquera%20a%20Cantallops.pdf>), de Gerard Carrión i Masgrau, hi ha l’apartat **“Els masos”**, document.
119. Secció **“L’entrevista”**
(https://issuu.com/pnaiguestortes/docs/el_portarro_35), de la revista catalana **“El Portarró”** (no. 35).
120. ***“Biel Majoral: ‘Si escoltàssim la terra no tendríem la capacitat especulativa que tenim’”***
(<https://www.dbalears.cat/balears/balears/2003/08/06/169101/biel-majoral-si-escoltassim-la-terra-no-tendriem-la-capacitat-especulativa-que-tenim.html>), entrevista a Biel Majoral publicada en **“dBalears”** en el 2003.
121. ***“Vivències d’Anyà”*** (<https://pasapasxcat.wordpress.com/2015/08/27/vivencies-danya/comment-page-1>), escrit en la web **“Pas a pas per Catalunya”**, de recopilació i de difusió.
122. ***“Jocs de matances, el patrimoni en perill”***
(<https://www.dbalears.cat/cultura/2003/06/02/206971/jocs-de-matances-el->

---

⁷ Literalment.

[patrimoni-en-perill.html](#)), article de Sebastià Bennàssar i publicat per *"dBalears"* en el 2003.

123. **"Tradición a base de baile y humor"** (<https://www.diariodeibiza.es/pitiuses-balears/2017/01/16/tradicion-base-baile-humor-30168643.html>), article publicat en el *"Diario de Ibiza"*.
124. **"Del origen del 'festeig'"** (<https://www.diariodeibiza.es/ibiza/2013/10/13/origen-festeig-30624004.html>), de Miguel Ángel González i publicat en el *"Diario de Ibiza"*. En aquest article, es parla sobre el festeig en Eivissa, sobre la sexualitat matriarcal, sobre el ball de bot (o ball de pagès) i sobre el paper de la dona en la família i en les decisions de la parella.
125. **"Ja hi ha clòtxina valenciana!"** (<https://au-agenda.com/proposta/ja-hi-ha-clotxina-valenciana>), article publicat per *"AU Agenda"*⁸, en el 2018, en què podem llegir sobre comerços relacionats amb la venda de clòtxina i, a més, amb algunes referències a humor eròtic en línia amb el matriarcalisme català.
126. **"Sexe a la catalana"** (https://www.ara.cat/cultura/sexe-literatura_129_3043207.html), article de Jordi Nopca publicat en el diari català *"Ara"*, a què accedirem en maig del 2023.
127. **"Mengem i cantem"** (<https://blocs.mesvilaweb.cat/jaumefabrega/mengem-i-cantem>), entrada del blog *"Bona vida"*, de Jaume Fàbrega.
128. **"Es pot follar en valencià?"** (<https://valenciaplaza.com/es-pot-follar-en-valencia>), article de Vicent Marco publicat en *"Culturplaza"* el 28 d'agost del 2018.
129. <https://twitter.com/elcomucatala/status/1502902209104728069?t=cjHbJIXqKX-9ydqEm6WdGw&s=09>, tweets de David Algarra Bascón en què exposa el tema de la comunitat de béns que ix en el llibre dels Fets dels Apòstols del Nou Testament. Publicat el 13 de març del 2022.

---

⁸ "Agència Urbana València".

130. ***“El comú català sota un arbre: una forma d’organització social arrelada a la terra”*** (<http://elcomu.cat/2017/06/04/el-comu-catala-sota-un-arbre-una-forma-dorganitzacio-social-arrelada-a-la-terra>), entrada de David Algarra Bascón publicada el 4 de juny del 2017 en el seu blog ***“El comú català”***.
131. ***“L’arbre dels nassos (versió en català)”*** (<http://janonomar.blogspot.com/2012/02/larbre-dels-nassos-versio-en-catala.html>), entrada publicada el 29 de febrer del 2012 en el blog ***“Mundos propios”***, de Joan Ramon Santasusana Gallardo.
132. ***“Tradicions i costums del poble d’Aldaia. 1925 al 1940, ‘, poema de Manuel Nacher”*** (<https://malandia.cat/2022/05/tradisio-i-costums-del-poble-daldaia-1925-al-1940-poema-de-manuel-nacher>), entrada de la web ***“Malandia”***, en què figura un poema escrit per Manuel Nacher (ciclista i poeta d’Aldaia, 1917-2008) i publicat en el llibre de festes patronals d’Aldaia (una població de la comarca de l’Horta de València) de 1973. Apareix el tema del festeig i el del matriarcalisme.
133. ***“Dolors Rodríguez: ‘Una maestra debe enseñar los valores del baile y de toda la cultura que lo envuelve”*** (<https://www.diariodemallorca.es/cultura/2020/11/20/maestra-debe-ensenar-valores-baile-23643418.html>), entrevista publicada en el ***“Diario de Mallorca”***, en el 2020, en relació amb el ball de bot (o ball de pagès).
134. ***“Les falles”***, article de Manuel Sanchis Guarnier, resumit i publicat en el llibre ***“Llebeig”***, de Pere Riutort (pp. 97-98). Primerament, fou publicat en la revista ***“Els Quaderns”***, de l’editorial Gorg, en 1974.
135. ***“Els Nyitus”*** (<https://ministrersolot.wordpress.com/2007/01/16/els-nyitus>), entrada publicada en el 2007 en la web ***“Ministrers de l’Escola de Música d’Olot”***., en relació amb el ball dels nyetus, de tipus matriarcal.
136. ***“Otros síntomas”*** (<https://www.diariodemallorca.es/opinion/22013/02/03/sintomas->

Comentat [LB1]:

- [3930309.html](#)), article de José Carlos Llop, publicat en *"Diario de Mallorca"*, en què parla sobre la sexualitat matriarcal en les Illes Balears.
137. ***"El llonguet y nosotros"***
(<https://www.diariodemallorca.es/opinion/2014/10/19/llonguet-3793908.html>), article de José Carlos Llop, publicat en *"Diario de Mallorca"*.
138. ***"José Carlos Llop, lo mejor de nuestra cultura: esencia mediterránea y europea"*** (<https://elasombrario.publico.es/jose-carlos-llop-nuestra-cultura-mediterranea-y-europea>), entrevista a l'escriptor mallorquí José Carlos Llop, publicada en el diari *"Público"*.
139. ***"Vaqueries i versos"***, article de Laia Malo publicat en el diari digital *"AraBalears"* (https://www.arabalears.cat/opinio/vaqueries-versos_129_4144760.html) el 10 d'octubre del 2021.
140. ***"El mallorquinismo ya tiene profeta"***
(<https://revistabearn.com/2021/02/25/el-mallorquinismo-ya-tiene-profeta>), de Sebastià Bennàssar i publicat en la revista *"Bearn"*, article.
141. ***"Costa y Lloberianos por siempre"***
(https://fundacionrotgervillalonga.com/wp-content/uploads/2021/05/Revista-Cala-Murta-41_compressed.pdf), de Román Piña Homs i publicat en el número 41 del butlletí *"Cala Murta"*, de la *"Fundació 'Rotger-Villalonga'"*, article.
142. ***"La prosòpia de les dones d'Artà"***
(http://ibdigital.uib.es/greenstone/collect/premsaForanaMallorca/import/Arta/1990/Arta_1990_mes01_n0044.pdf), article publicat en 1990 en el periòdic local *"Artà"*.
143. ***"L'Horta ens ensenya que som part d'una societat creadora, i no sols destructiva"*** (<https://www.elsaltodiario.com/pais-valenciano/david-segarra-horta-ensenya-som-part-societat-creadora-no-sols-destructora>), entrevista a David Segarra, periodista i documentalista valencià, publicada en *"El Salto"*.

144. ***“De preus i menyspreus”*** (<https://www.levante-emv.com/opinions/2022/01/18/preus-i-menyspreus-61675168.html>), article del valencià Jesús Puig, publicat en el diari ***“Levante-EMV”***.
145. ***“La llengua diu com som?”*** (<https://blocs.mesvilaweb.cat/jbadia/la-llengua-diu-com-som>), de Joan Badia i Pujol i publicat en el blog ***“El clot de les Ànimes”***, article.
146. ***“REFRANYS DEL CAMP (Oficis)”*** (<http://josegargallo.blogspot.com/2015/06/refranys-del-camp-oficis.html>), entrada en el blog ***“José Gargallo Gregori”***.
147. ***“La Baronia de Vallbona”*** (<https://www.raco.cat/index.php/JornadesGRTP/article/download/363678/457965>), títol d'un llibre a què accedirem en el document ***“L’Institut d’Estudis Ilerdencs publicà Josep-Joan Piquer Jover”***. En el resum sobre aquest llibre, ix el tema del matriarcalisme vinculat amb les baroneses que la governaren aquesta baronia.
148. ***“El primer catalanisme a les Terres de l’Ebre: Francesc Noè”*** (https://ddd.uab.cat/pub/tesis/2019/hdl_10803_667935/bdrip1de1.pdf), tesi de Maria Mestre i Pratdepàdua, publicada per la Universitat Autònoma de Barcelona, en el 2019.
149. ***“Serrallo, entre l’ahir i el futur”*** (<https://infocamp.cat/arxiu-seccio-cultura/item/4733-serrallo-entre-l-ahir-i-el-futur>), article publicat en la web ***“InfoCamp de Tarragona”***.
150. ***“No pensábamos que estaríamos dos años sin Fiesta de la Faldeta”*** (<https://www.diariodelaltoaragon.es/noticias/comarcas/2021/04/23/no-pensabamos-que-estariamos-dos-anos-sin-fiesta-de-la-faldeta-1487050-daa.html>), entrevista publicada en el ***“Diario del Alto Aragón”***.
151. ***“Llaurar la pàgina”*** (<https://lalectora.cat/2020/12/15/llaurar-la-pagina>), d’Artur Garcia Fuster, sobre obres de l’escriptora Mercè Ibarz, i publicat en la revista ***“La Lectora”***, article.

152. ***“Escriure mares: tres mares diferents i ben reals”***
(<https://www.nuvol.com/lilibres/escriure-mares-tres-mares-diferents-i-ben-reals-34854>), article publicat en la web **“Núvol”**, amb paraules de l’escriptora Imma Monsó, qui havia viscut en una família matriarcal i amb una mare forta.
153. ***“Homenatge a la padrina”*** (<https://blocs.mesvilaweb.cat/mba4639/homenatge-a-la-padrina>), entrada publicada en el blog **“Des de l’Exili”** i plasmada en el 2009.
154. ***“Homenatge a les dones”*** (<http://www.horanova.cat/homenatge-a-les-dones>), article de Marina Ramió, publicat en el periòdic **“Hora Nova”**, de l’Alt Empordà, el 29 de maig del 2018.
155. ***“La meua iaia Rosa...”*** (<https://www.riberaexpress.es/2012/05/25/des-de-lexili-la-meua-iaia-rosa-ferran-sanz>), article de Ferran Sanz i publicat en el diari digital valencià **“riberaexpress”**.
156. ***“Centenari”*** (<https://palk.cat/2017/01/04/centenari>), entrada en **“El Bloc de Kenneth Marsol”**, en què tracta sobre el centenari d’una àvia.
157. ***“Primera Pasqua sense la Padrina”*** (<https://palk.cat/2018/04/02/primera-pasqua-sense-la-padrina>), entrada en **“El Bloc de Kenneth Marsol”**, en què apareixen molt trets que tenen a veure amb el matriarcalisme i en relació amb una àvia amb més de cent anys.
158. ***“Recordar els pares, 2”*** (<https://blocs.mesvilaweb.cat/jbadia/recordar-els-pares-2>), escrit de Jordi Badia Pujol, publicat en el seu blog **“El clot de les Ànimes”**.
159. ***“Del femellisme imperant (III)”***
(<http://imolsosac.blogspot.com/2012/02/del-femellisme-imperant-iii.html>), escrit de Jaume Molsosa publicat en el blog **“No és això”** i adreçat a Silvia Coppulo.
160. ***“Sandra Barneda viatja a l’Empordà amb un llibre sobre el passat i la***

- feminitat**" (https://llegim.ara.cat/llegim/sandra-barneda-lemporda-passat-feminitat_1_1989951.html), article publicat en el diari català "Ara" el 15 de novembre del 2014.
161. **"Barneda retorna a l'Empordà en la seva segona novel·la, 'La Terra de les Dones'"** (<https://www.diaridegirona.cat/cultura/2014/11/05/barneda-retorna-l-emporda-seva-49229708.html>), article publicat en el "Diari de Girona" en el 2014.
162. **"Al meu germà, Joan Cifre"** (<https://www.mallorcadiario.com/al-meu-germ-joan-cifre>), article de Maria Cifre Cerdà publicat en el diari "Mallorcadiario.com", el 2 de desembre del 2020.
163. **"Entrevista a l'escriptora Imma Monsó"** ([http://anglocatalan.org/oldjocs/8/Articles%20&%20Reviews/Versio%20pdf/\(110906\)%20Imma%20Monso%20Entrevista.pdf](http://anglocatalan.org/oldjocs/8/Articles%20&%20Reviews/Versio%20pdf/(110906)%20Imma%20Monso%20Entrevista.pdf)), article publicat en "Journal of Catalan Studies".
164. **"El dia en què vaig vèncer el drac"** (https://issuu.com/diariametlla/docs/amindola_extra_9_web), article de M. Montserrat Medalla i Cufí i que es troba en el número 5 (extra), del butlletí "Amindola", de l'Ajuntament de l'Ametlla del Vallès, publicat en març del 2021.
165. **"Fallas de Valencia 2016 – Falla Na Jordana"** (http://www.fotosfallas.com/fotos_fallas2016/fallas/naj.htm), entrada amb els escrits de la falla, però en llengua castellana.
166. **"Na Jordana homenatja la Muixeranga"** (<https://www.diarilaveu.com/noticia/19000/na-jordana-homenatja-la-muixeranga>), article publicat en el diari digital "Diari La Veu" el 17 de març del 2016.
167. **"La terreta (14). Amor a la terra i raïm de moscatell a la taula"** (<https://es.linkedin.com/pulse/la-terreta-amor-terra-i-ra%C3%AFm-de-moscatell-taula-clara-giner>), escrit per Clara Giner, en relació amb el tema del

vinclle amb la terra.

168. ***“La presència de la dona a l’Horta de Lleida: present, passat i futur”*** (<https://www.territoris.cat/articulo/lleida/dones-lhorta-lleida/20211117140833078272.html>), article publicat en la web **“Territoris.cat”**.
169. ***“La esencia de la masculinidad 9: El arquetipo del rey”*** (<https://www.estrategia-delaseduccion.com/2012/04/la-esencia-de-la-masculinidad-9-el>), escrit d’Álvaro Bonilla (Naxos), publicat en el blog **“La estrategia de la seducción”**. Aquesta entrada tracta, entre d’altres coses, sobre la figura del rei i el seu vincle amb les collites.
170. ***“Llúcia Ramis: ‘La construcción de lenguaje no es sólo la de un código’”*** (<https://revistadeletras.net/llucia-ramis-la-construccion-del-lenguaje-no-es-solo-la-de-un-codigo>), entrevista a l’escriptora Llúcia Ramis publicada en **“Revista de Letras”**.
171. ***“Jo busco la felicitat dins de la infelicitat”*** (<https://www.lavanguardia.com/lacontra/20171121/433049357355/jo-busco-la-felicidad-dins-de-la-infelicidad.html>), entrevista a la neuròloga Mercè Boada, publicada en el diari **“La Vanguardia”**.
172. ***“Teresa Conca Martínez”*** (<https://sindicalistesfeministes.com/teresa-conca-martinez>), article publicat per **“Sindicalistes Feministes CCOO PV”**.
173. ***“Per a totes les grans dones”*** (<https://www.juditmarch.com/language/ca/per-a-totes-les-grans-dones>), entrada publicada en la web **“JM Psicologia”**, de Judit March, el 10 de març del 2017.
174. ***“Com deia la iaia”*** (<https://lidiacatronovas.wordpress.com/2014/12/29/com-deia-la-iaia>), entrada publicada per Lúcia Castro Navàs en **“El Blog de Lúcia”**.
175. ***“Els 10 paisatges ebrencs i les seves cançons”***

(<https://surtdecasa.cat/ebre/musica/els-10-paisatges-ebreics-i-les-seves-cancons>), article publicat en la web *"Surtdecasa"*.

176. ***"Family Run Restaurants a l'Empordà"***
(<https://www.familyrunrestaurants.com/ca/restaurants/ca-la-maria-perelada/288>), article publicat en la web *"Family Run Restaurants"*.
177. ***"Amparín Gascó, 'la Polida'. El treball de les dones a la Jutera i a la Seda"*** (<https://www.moncada.es/pagina/amparin-gasco-polida-treball-dones-jutera-seda>), entrevista publicada per l'Ajuntament de Montcada (població de la comarca de l'Horta de València).
178. ***"El forn dels Quatre Cantons. Tradició i evolució"***
(<https://www.moncada.es/pagina/forn-dels-quatre-cantons-tradicio-evolucio>), entrevista publicada per l'Ajuntament de Montcada (població de la comarca de l'Horta de València).
179. ***"Karen Prats: 'Potser perquè n'hi ha poques a mi m'ha funcionat bé ser emprenedora"*** (https://emprenem.ara.cat/emprenem/karen-pratspotser-poques-funcionat-emprenedora_1_1688021.html), publicada en el diari *"Ara"*, entrevista a una dona emprenedora.
180. ***"Dolors Escriche"*** (<https://ballcatmemories.cat/dolors-escriche>), entrevista publicada en la web *"Ballcatmemories"*.
181. ***"Laura Vilagrà, una santpedorenca al rovell d'ou de la política"***
(<https://cambradetardor.cat/laura-vilagra-una-santpedorenca-al-rovell-dou-de-la-politica>), entrevista publicada en *"Cambra de Tardor"*.
182. ***"#DonesISP Entrevista a Núria Reyes, Directora Comercial Retail"***
(<https://www.ispgrup.cat/entrevista-a-nuria-reyes>), entrevista publicada en la web *"ISPGrup"*.
183. ***"Eulàlia Herranz: 'Tinc diversos judicis, però no he fet res de dolent"***
(<https://www.elperiodico.cat/ca/opinio/20100612/eulalia-herranz-tinc-diversos-judicis-pero-no-he-fet-res-de-dolent-317733>), entrevista a Eulàlia

Herranz publicada en el diari *“El Periódico”*.

184. **“El modelo de familia matriarcal es el mejor”** (<https://www.revistacredencial.com/noticia/libros/el-modelo-de-familia-matriarcal-es-el-mejor-dolores-redondo>), entrevista a Dolores Redondo, escriptora, publicada en la revista *“Credencial”*.
185. **“La figura femenina a Els Joglars: conversa amb Glòria Rognoni”**, article d’Anna Corral Fullà, dins del llibre *“Dona i teatre al segle XXI. IV Jornades de debat sobre el repertori teatral català”* (<https://pdfslide.net/documents/dona-i-teatre-al-segle-xxi.pdf>), a cura de Jordi Lladó i de Jordi Vilaró, publicat en el 2013.
186. **“Jaume Santandreu⁹. Capellà i poeta”** (https://ibdigital.uib.es/greenstone/sites/localsite/collect/premsa/ForanaMallorca/index/assoc/Inca_revista_1994_mes07_dir/inca_revista_1994_mes07_n0036.pdf), entrevista Jaume Santandreu, publicada en juliol de 1994 en *“Inca Revista”* (no. 36).
187. **“Orxateria El tio Che 1912-2012”** (http://www.eltioche.es/wp-content/uploads/2015/05/Libro_el_tio_che.pdf), llibre a què accedírem el 20 de setembre del 2021.
188. **“Ella és part del paisatge”** (<https://www.laconca51.cat/ella-part-paisatge>), article publicat en la web *“La Conca 5.1”*, el matriarcalisme relacionat amb dones amb molta iniciativa.
189. **“Una madona de possessió del segle XIX a Calvià”** (https://issuu.com/ajuntamentdecalvia.comunicacio/docs/revista_entorn_12_personatges), article de la investigadora Bàrbara Montoya Boix, publicat a principis del 2021 en la revista *“Entorn de Calvià”* (no. 12), per l’Ajuntament de Calvià, població de les Illes Balears.
190. **“El poble de Biniamar celebra els 107 anys de la padrina de Mallorca”** (<https://www.dbalears.cat/balears/balears/2006/08/13074/el-poble-de->

---

⁹ En acabant, el nom apareix com *Jaume Santandreu*.

[biniamar-celebra-els-107-anys-de-la-padrina-de-mallorca.html](#)), article publicat en el diari digital *“dBalears”*.

191. **“El misteri de la padrina”** (<https://forallac.cat/attachments/article/632/El%20misteri%20de%20la%20padrina%20Joaquima%20Pellicer%20i%20Solà.pdf>), escrit plasmat amb el pseudònim Llucieta, en què es parla sobre l'àvia Quima, la padrina de Llucieta.
192. **“Les iaies. Més que un vi”** (<https://penedeseconomic.com/el-quadern-de-l-emprenedor/1784-les-iaies-mes-que-un-vi>), publicada en el diari *“Penedès Econòmic”*, entrevista a dues jòvens amb molta iniciativa.
193. **“El Mingo de Vilaseca”** (<http://leopold-leoplodest.blogspot.com/2011/06/el-mingo-de-vilaseca.html?m=1>), entrada que figura en el blog *“La Mà Esquerra del Cardener”*.
194. **“Infarto de miocardio. Infarto social. La experiencia de las restricciones en un programa de rehabilitación cardíaca”** (<https://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/385860/TESI.pdf.txt;jsessionid=4737F2CDCDF4E2DF809621BBA3A3E678?sequence=2>), tesi de Miquel Arenas Paños, vinculat amb la Universitat Rovira i Virgili (de Catalunya).
195. **““Qui eres? D'on vens?": Julià Guillamon recupera la importància de la memòria soterrada pel temps”** (<https://valenciaplaza.com/don-vens-qui-eres-julia-guillamon-recupera-la-importancia-de-la-memoria-soterrada-pel-temps>), entrevista publicada per *“Culturplaza”* i a què accedírem el 20 de setembre del 2021, l'escriptor Julià Guillamon.
196. **“Rafel Nadal publica ‘La señora Stendhal’: ‘La obsesión por la educación ha hecho grande este país’”** (https://amp.lainformacion.com/arte-cultura-y-espectaculos/Rafel-Nadal-Stendhal-obsesion-educacion_0_1040896184.html), article publicat en la web *“La Información”*, en què el periodista i escriptor català Rafel Nadal, comenta que *“la sociedad catalana de la posguerra española es una sociedad muy matriarcal”*.
197. **“Rafel Nadal: ‘Mentre els meus néts em recordin, continuaré viu’”** (<https://www.vilaweb.cat/noticies/rafel-nadal-mentre-els-meus-nets-em-recordin-continuar-viu>), entrevista a Rafel Nadal publicada en el diari digital

“VilaWeb”.

198. **“Rafel Nadal: ‘Tornarà l’ambició de ser, però ens ha d’agafar amb més força”** (<https://www.naciodigital.cat/noticia/227561/rafel-nadal-tornara-lambicio-ser-pero-dagafar-amb-mes-forca>), entrevista a Rafel Nadal publicada en diari *“Naciódigital”*.
199. **“La geografia i la història de Mont-ral a través de la seva onomàstica”**, article d’Eugeni Perea Simón i publicat per l’*Institut Cartogràfic de Catalunya*. Ens l’envià Montserrat Rius Malet el 18 de març del 2023.
200. **“El clam de la terra”** (<https://elprimerpas.wordpress.com/2014/09/28/el-clam-de-la-terra>), entrada signada per Joan Anguela i publicada en la web *“El primer pas”*.
201. **“Joan Perucho, el mèdiu”** (<https://www.nuvol.com/musica/joan-perucho-el-medium-8635>), article de Ricard Mirabete i publicat en la web *“Núvol”*.
202. **“Sentiment de pertinença”** (<https://www.7accents.cat/opinio/article/16417/sentiment-de-pertinenca>), article escrit per Irene Massana i publicat en la web *“Se7Accents”* el 10 de setembre del 2020.
203. **“Pàtria. Jacint Verdaguer”**, edició a cura de Narcís Garolera, publicat per Edicions de 1984, 1a. ed., febrer del 2002, llibre. Es plasma molt el sentiment de pertinença a la terra.
204. **“Harmonia entre el cultiu i el que la terra ens dóna”** (<https://www.hercialtes.com/cat>), entrada de la mà de Núria Altés, dins de *“Manifest”*.
205. **“Pagesia en lluita, propostes per canviar-ho tot”**, document signat per l’*“Assemblea Paguesa de Catalunya”* en Balaguer (comarca de la Noguera) el 1r de febrer del 2024, el qual ens envià el llaurador valencià, i amic meu, Francesc Garcia i Barberà el 5 de febrer del 2024, unes hores abans de l’inici

d'una tractorada que feren llauradors, hortolans i pagesos de tot l'àmbit lingüístic i d'altres indrets d'Europa. En el text, es reflecteix el sentiment de pertinença a la terra, el matriarcalisme i l'estima per la Mare Terra. Agraesc la seua generositat.

206. **“El bisbe Taltavull reivindica la llengua i alerta que un poble sense cultura no té futur en la missa de l’Estendard”** (<https://www.vilaweb.cat/noticies/taltavull-missa-estendard>), article publicat en el diari digital **“VilaWeb”b** el 31 de desembre del 2023, en relació amb el sentiment de pertinença a la terra.
207. **“LA UNIVERSITAT DE LA VIDA AL POBLE. Sèrie ‘Històries per a menuts’ (67)”** (https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0g1KDLgiueFHu6MQBCQv5C3YqEtUy1SPGVfR17gMJqkkwoQXE3eDokgZU7JGVuRDel&iid=100025902192926). Post publicat per Casimir Romero Garcia, en octubre del 2023, en el seu mur de Facebook, en què es plasma, per exemple, el sentiment de pertinença a la terra. Agraesc la seua generositat.
208. El 30 d'octubre del 2023 poguérem veure en Twitter una foto de membres d'una coalició política catalana, històricament, d'extrema esquerra, la CUP (https://twitter.com/JordiCerde/status/1718889359007510643?t=OnijrSjevGJRLpSB_NDLQ&s=19). L'empràrem per a relacionar-ho amb l'escrit de Casimir Romero Garcia sobre la universitat de la vida i el sentiment de pertinença a la terra.
209. **“La segona festa de Nadal”** (<https://bibiloni.cat/blog/la-segona-festa-de-nadal>), entrada de Gabriel Bibiloni publicada en **“El blog de Gabriel Bibiloni”**, en el 2011.
210. **“Segona festa de Nadal: tradició matriarcal en perill”** (<http://rellevant.cat/segona-festa-de-nadal-tradicio-matriarcal-en-perill>), article de Jordi Caldentey, publicat en la web **“Rellevant.cat”**, en agost del 2017.
211. **“Un matriarcat no és el contrari que un patriarcat”¹⁰** (<https://www.elperiodico.cat/ca/entre-tots/20170501/un-matriarcat-no-es->

¹⁰ Hem triat aquest enllaç, amb la versió en català, per comoditat lingüística.

[el-contrari-que-un-patriarcat-6009770](#)), entrevista a Anna Boyé, publicada en el diari "*El Periódico de Catalunya*".

212. "*Les societats matriarcals estan molt vives*" (http://www.laindependent.cat/index.php?option=com_content&view=article&id=7723%3Ales-societats-matriarcals-estan-molt-vives&catid=65%3Aorganitzacions-socials&Itemid=102&lang=ca), article publicat en la web "*La Independent*".
213. "*En les societats matriarcals el 'ser' és més important que el 'tenir'*" (<https://diarieducacio.cat/anna-boyé-en-les-societats-matriarcals-el-ser-es-mes-important-que-el-tenir>), entrevista a Anna Boyé publicada en "*El diari de l'educació*".
214. "*Minangkabau: un matriarcat en la cruïlla*" (<https://diarieducacio.cat/minangkabau-matriarcat-cruïlla>), article publicat en "*El Diari de l'Educació*" el 25 d'abril del 2017.
215. "*Les dones sàvies dels matriarcats*" (<https://www.elpuntavui.cat/cultura/article71183058-les-dones-savies-dels-matriarcats.html>), article publicat en el diari "*El Punt Avui*", el 17 de juliol del 2017.
216. "*La isla de las mujeres*" (<https://www.africaye.org/la-isla-de-las-mujeres>), article publicat en la web "*Africaye.org*", sobre les dones en un arxipèlag de Guinea Bissau.
217. El 7 de maig del 2022, Montserrat Rius Malet ens un escrit que, feia pocs dies, s'havia publicat en el blog personal "*Zona Diversa*", a què es podia accedir en Facebook¹¹. En aquest cas, sobre la cultura cherokee, en la banda oriental dels Estats Units.
218. Escrit sobre les dones en la cultura cherokee publicat en gener del 2023 en la pàgina de Facebook "*Historias y curiosidades del mundo*" i que ens

---

¹¹ El 9 de gener del 2022, Rosa Garcia Clotet trobà una versió quasi igual en la pàgina de Facebook "*Historias y curiosidades del mundo*", on s'havia publicat pocs dies abans, i ens l'envià.

envià Rosa Garcia i Clotet el 9 de gener del 2023.

219. **“Los mosuo, la cultura matriarcal que soñaba el creador de Wonder Woman”** (<https://www.miralles.es/los-mosuo-la-cultura-matriarcal-sonaba-creador-wonder-woman>), article publicat en la revista **“Mirales”** el 1r de setembre del 2017.
220. El 3 d'abril del 2024 accedírem a **“El mite de les societats matriarcalcs”** (<https://calaixdesastrevg.wordpress.com/el-mite-de-les-societats-matriarcalcs>), article relatiu a cultures matriarcalistes, sobretot, a la del Juchitán, de Mèxic (Amèrica Central).
221. **“El Pueblo Kolla en la provincia de Jujuy (Argentina)”** (<http://habitat.aq.upm.es/dubai/04/bp2455.html>), article encapçalat per **“Organización Indianista del Pueblo Kolla (ORINPUKO)”** i amb altres socis, el qual consultàrem el 6 de juny del 2024, en relació amb la cultura colla, d'Amèrica del Sud i matriarcalista.
222. Escrit de Pep Cahors junt amb una altra font d'on havia partit el seu report, la qual anava acompanyada d'una foto d'una representació escultòrica d'Hermafrodita (<https://www.facebook.com/share/p/WobRogppLA3eKLHz>), personatge de la mitologia grega.
223. **“Campions en català, castellà i anglès”** (<https://www.lesportiudecatalunya.cat/opinio/article/855645-campions-en-catala-castella-i-angles.html>), article del periodista Germà Capdevila i publicat en el diari **“L'Esportiu de Catalunya”**.
224. **“La base d'un cervell sà és la bondat, i es pot entrenar”** (<https://www.lavanguardia.com/lacontra/20170327/421220245383/la-base-dun-cervell-sa-es-la-bondat-i-es-pot-entrenar.html>) entrevista publicada en **“La Vanguardia”**.
225. **“Clonar prosélitos”** (<http://www.amigosdemilani.es/?q=node/1038>), títol del número 62 de la revista **“Educar(NOS)”**, publicat en el 2013, a què jo, aquell estiu, envií un comentari que figurà amb el títol **“Nos escriben desde**

Valencia”, on parle sobre les cultures en Espanya.

226. **“Fer córrer el temps”**, relat de Carles Macià i publicat en el llibre **“6. Llebeig”**, de Pere Riutort Mestre¹² (editat en 1980, p. 42).
227. **“Pensat i fet’ (estudi de l’expressió)”**
(<http://saptelandia.webnode.cat/news/pensat-i-fet-estudi-de-lexpressio->), entrada escrita per mi i publicada, primerament, en el 2013, en el blog **“Saptelandia”**, la qual es desplegava sota el subtítol **“Un reflex de la cultura mamprenedora valenciana i de l’esperit universalista”**. Entre d’altres coses, es tractava sobre el sentiment de pertinença a la terra.
228. **“Les que controlen són les dones’ (avi Miguel, 1906-1992)”** escrivia l’enllaç (<https://malandia.cat/2020/11/les-que-controlen-son-les-dones-avi-miguel-1906-1992>), entrada de la web **“Malandia”**, amb frases dels meus avis sobre les dones i amb alguns comentaris dels meus pares, sobre el paper de la dona en les famílies valencianoparlants.
229. El 12 de maig del 2019, en Twitter, Enric Navarro i Valls (<https://mobile.twitter.com/enricnavarroiv1/status/1127514376725041152>), escrigué que *“L’Horta és un matriarcat. Així ho he viscut, jo, a casa: ‘la senyora ama’. Així anomenava el meu iaio a la meua iaia. Elles han portat els ramals de l’economia familiar. Gràcies”*. Vaig accedir a aquesta informació el 7 de juny del 2021, tot i que ja l’havia llegida unes setmanes arrere.
230. **“Carta a la meva família, en especial a la meva mare”**
(https://www.ara.cat/opinio/carta-meva-familia-especial-mare_129_1227250.html), article de Dolors Bassa i publicat el 13 de maig del 2018 en el diari **“Ara”**, en què es parla del matriarcalisme en la seua família i de com els educava la mare.
231. **“Verbs de gratitud a una dona”**
(<https://www.dbalears.cat/opinio/opinio/2009/11/16/227732/verbs-de-gratitud-a-una-mare.html>), article de Miquel Àngel Limon, eivissenc, i publicat en el diari **“dBalears”**, en què l’autor es dirigeix a sa mare.

---

¹² Pere Riutort n’és l’autor i l’editor. Aquest llibre correspon a l’edició valenciana.

232. **“Memòria dels Roca”** (<https://www.pressreader.com/spain/el-periodico-de-catalunya-catala/20120501/281586647606801>), article publicat en el diari **“El Periódico de Catalunya”**, en el 2012, relacionat amb **“El Celler de Can Roca”**. En aquest escrit, ix el tema de la dolçor i de lo matriarcal.
233. **“Quatre generacions de filles úniques”**, article de Marga Solé, publicat en el document **“Els usos del temps en famílies catalanes: entrevistes i experiències”** (https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/08publicacions/ambits_tematic/families/23usostemps/usostemps.pdf), elaborat en el 2010 pel Departament d'Acció Social i Ciutadania, de la Generalitat de Catalunya.
234. **“Primera alcaldessa de la història de Vic”**¹³ (<http://www.elter.net/opinio/250/primera-alcaldessa-historia-vic>), article publicat en la web **“Elter, el portal d'Osona”**.
235. **“Dones amb molta espenta”** (<https://malandia.cat/2021/04/dones-amb-molta-espenta-2>), entrada de la web **“Malandia”**, amb una cançó que plasma les dones (com en moltes cançons eròtiques en llengua catalana) actuen amb molta espenta i no precisament de manera passiva.
236. **“DAMUNT-Biblioteca Digital de les Illes Balears”** (https://ibdigital.uib.es/greenstone/sites/localsite/collect/premsaForanaMallorca/index/assoc/Damunt_D/amunt_19/92_mes05.dir/Damunt_Damunt_1992_mes05_n0012), entrada de la Biblioteca Digital de les Illes Balears . Té a veure amb la revista **“Damunt damunt”**, de Sant Joan (Mallorca), maig de 1992, no. 12. En aquest número, trobem una declaració matriarcal d'amor feta en les illes Balears en 1918.
237. **“El receptari de l'Elvira ‘Correu’. La cuina d'una família del 1900 a Palafrugell”**¹⁴(<https://www.palafrugell.cat/serveis-ciutadania/el-receptari-de-elvira-correu>), edició a cura de Carme Bonal i Bastons, editat per **“Arxiu Municipal de Palafrugell”** amb la col·laboració de la Diputació de Girona,

¹³ Es refereix a Anna Erra i Solà, qui hi accedí en el 2015, per CiU (Convergència i Unió).

¹⁴ Des d'aquest enllaç es pot accedir a la versió en pdf, que es troba en la mateixa pantalla.

llibre.

238. ***“Caterina Albert, darrere la careta de Víctor Català¹⁵”*** (https://ducros.cat/corpus/index.php?command=show_news&news_id=3221), article de Francesca Bartina i publicat en la web del ***“Corpus Literari Ciutat de Barcelona”***.
239. ***“Una mirada molt personal”*** (<https://blog.ferrerguardia.org/2010/03/una-mirada-molt-personal>), article de Chiqui Subirana i publicat en el blog ***“Espai de Llibertat”*** en el 2010. Es fan uns comentaris en línia amb l’anarquisme i que ajuden a complementar lo que comenta David Algarra, al final del seu llibre, sobre la visió de cultura catalana (per exemple, la família i lo comunitari) per part de l’anarquisme i que no va en línia amb el matriarcalisme català, sinó amb lo patriarcal.
240. ***“Taula rodona 2. Danses rituals i de figures”***, dins del llibre ***“IV Jornades de Cultura Popular a les Balears. Manacor 1 i 2 de febrer de 1997”***, celebrades en Manacor, en 1997, editat per l’Ajuntament de Manacor junta amb el Departament de Cultura, Educació i Normalització lingüística.
241. ***“El Comú Català. La història dels que no surten a la història”***, de David Algarra Bascón, editat per Potlacth ediciones, 1a. ed., octubre del 2015, llibre.
242. ***“Catalunya mil años atrás (siglos X-XI)”***, de Pierre Bonnassie, publicat per Ediciones Península, 1a ed., 1988.
243. ***“El que fèvom a Canillo. Recull de vivències”***, de Núria Boltà Vilaró i publicat pel Comú de Canillo (Principat d’Andorra) en el 2020, llibre.
244. ***“Notícia de Catalunya”***, de Jaume Vicens i Vives, publicat per Edicions 62, 1a ed., 2013), llibre.
245. ***“Dues ribes per a una crònica”***, de Cati Covas, versió en català de l’obra ***“Dos orillas para una crónica”***, editada en Buenos Aires en el 2012. La versió

---

¹⁵ Víctor Català fou el pseudònim literari que adoptà, des de molt prompte, Caterina Albert i Paradís (l’Escala, 1969-1966), una escriptora catalana com també pintora, escultora i dibuixant.

que hem emprat és un esborrany de la traducció al català de Sebastià Covas Adrover, cosí de l'autora, que ens envià Cati Covas per correu electrònic el 3 de novembre del 2021. Agraesc el detall de Cati Covas, ja que ens permetia tractar el tema del matriarcalisme des de la perspectiva de persones que, tot i que viuen en l'estranger des de fa unes generacions (i que hi han nascut, com és el cas de Cati Covas), utilitzen la llengua catalana, la qual ha passat de generació en generació, en aquest cas, a partir de catalanoparlants d'origen mallorquí.

246. ***"276-El Refranero de Marcial e Isabel en Buenos Aires"*** (<http://caticronicas2.blogspot.com/2011/08/276-el-refranero-de-marcial-e-isabel-en.html?m=0>), del blog ***"Caticrónicas: 'El Regreso'"***, de Cati Covas, amb entrades referents a refranys que empraven els seus avis.
247. ***"Sexe furtiu, generalment plàcid"***, de Joan Mir i publicat per Lleonard Muntaner Editor en el 2021, llibre.
248. Comentari de David Algarra, fet el 9 de maig del 2022, en relació amb el pas per una propietat privada, tal com tenia lloc abans de la imposició del capitalisme i que encara perdura (<https://twitter.com/elcomucatala/status/1523603462239715329?t=NvxQhHu0fQ7aBFo2hJQxg&s=09>).
249. ***"Estudio muestra evidencias de poder matriarcal en la Iberia medieval"*** (<https://www.entrenosdigital.com/articulo/cultura/estudio-muestra-evidencias-poder-matriarcal-iberia-medieval/2016033104918000311.html>), article publicat en al web ***"EntreNós"***, sobre la dona en la península ibèrica en l'Alta Edat Mitjana, sobretot, en la cultura asturiana.
250. ***"Hipòtesi del matriarcalisme basc"*** (https://ca.wikipedia.org/wiki/Hip%C3%B2tesi_del_matriarcalisme_basc), entrada de Viquipèdia en relació amb els estudis d'Andrés Ortiz Osés sobre el matriarcalisme basc, hipòtesi que està corroborada.
251. ***"Cavall Bernat"*** (<http://trailsantllorenc.blogspot.com/2011/01/cavall-bernat-801-m.html?m=1>), entrada publicada en el blog ***"Trail Sant Llorenç del***

Munt”.

252. **“Sobre el terme ‘cavall berrat’”** (<https://lenguanacional.cat/sobre-el-terme-cavall-bernat>), article publicat per Andreu Salom i Mir en el 2013 i que figura en la web de **“Llengua Nacional”**.
253. **“Els Caralls Trempats de la Deessa Terra (The erects penis of the Earth Goddess)”** (<http://elsomnideladeessaterra.blogspot.com/2016/02/els-caralls-trempats-de-la-deessa-terra.html>), entrada de Manel Jovani publicada en el blog **“El somni de la deessa”**.
254. **“Antropología cultural”** (http://www.encyclopedia-aragonesa.com/voz.asp?voz_id=896), entrada treta de la web de la **“Gran Enciclopedia Aragonesa”**, en què es comenta que la cultura aragonesa és patriarcal.
255. **“Alginet. Anecdolari i personatges”**, de José Ciscar Bosch i publicat per Societat Cultural Alèdua, en Alginet, en el 2007, llibre.
256. **“Per la memòria històrica dels valencians”**, de Pere Maria Orts i Bosch i editat per l’Acadèmia Valenciana de la Llengua, en el 2006.

Sobre pedagogia i sobre la dona:

257. **“Maestra y madre. Alberta Giménez Adrover”**, llibre escrit pel capellà aragonés José Mª Javierre i publicat per Editorial A, en 1969, sota la llicència eclesiàstica del bisbat de Mallorca, de la Sagrada Congregación de Ritos, i del Director General de los **“Sacerdotes Operarios Diocesanos”**, institut a què pertany l’autor.

258. ***“El cicle de la vida: els rituals de la vida de l’individu dins d’un context familiar i social”***
(http://uom.uib.cat/digital/Assets/312/312756_cecilia888.pdf), document.
259. ***“Els quaderns escolars de Maria (1933-1936)”***, d’Ana Mª Reig Ferrer junt amb Rafael Espí Vidal, editat per Edicions 96, en el 2014, llibre.
260. ***“Àvies, avis i mares ‘custodis de la memòria’ i molt oberts”***
(<https://malandia.cat/2021/11/avies-avis-i-mares-custodis-de-la-memoria>), publicat el 16 de novembre del 2021, posí en el meu mur una entrada de la web ***“Malandia”***.
261. ***“Homes que saberen estimar”***, tema dins del llibre ***“7. Ponent”*** coordinat i publicat per Pere Riutort Mestre, en 1982, per a l’ensenyament de la llengua catalana en el País Valencià, en què hi ha una pàgina on es parla sobre Josep de Calassanç i sobre la fundació de l’Escola Pia i, per tant, de l’escola popular.

a) Articles sobre la Corona Catalanoaragonesa

262. ***“Jaume I i les Normes de Dret del Regne de València”***, article de Francisco de P. Momblanch García, publicat en el llibre de les festes patronals del Camp de Mirra (població valenciana de la comarca de l’Alcoià) del 2019.
263. ***“El Codi civil català, dels més avançats d’Europa”***
(https://www.ara.cat/societat/Codi-Civil-Esmenes-totalitat-rebutjades_0_1324667626.html), article publicat en el diari ***“Ara”***.
264. ***“Les constitucions de Catalunya”***
(<https://www.jubicec.cat/app/download/13989719433/REVISTA+21+JUBICEC+1.pdf?t=1546507015>), article d’Amadeu Bitriu i publicat en ***“FETSJUBICEC”***, de

l'Associació de Jubilats i Antics Empleats de la Caixa d'Estalvis de Catalunya (no. 21, desembre del 2018).

265. ***“Legislació històrica de la família catalana medieval i moderna”*** (<https://www.raco.cat/index.php/ButlletiSCEH/article/download/330353/421183>), de Tünde Mikes i publicat pel ***“Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics”***, en el 2017, i a què hem accedit mitjançant la web ***“RACO”***.
266. ***“Trobadors i cultura trobadoresca durant el regnat de Jaume I”*** (https://www.researchgate.net/publication/265915009_Trobadors_i_cultura_trobadoresca_durant_el_regnat_de_Jaume_I), article de Miriam Cabré, sobre poesia.
267. ***“La Nostra Revista”*** (no. 1, de gener de 1946), publicació editada en la ciutat de Mèxic, i que figura en la web ***“Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes”*** (<http://www.cervantesvirtual.com/obra/any-i-num-1-gener-1946>).
268. ***“Memòria històrica i ministeri pastoral. Mn. Pere Joan Pons, vicari perpetu d'Alió i Puigpelat (1595-1620)”***¹⁶, article de Manuel M. Fuentes i Gasó i publicat en la web ***“RACO”***.
269. ***“Per poblar lo regne de València... L'emigració mallorquina al País Valencià en el segle XVII”*** (https://www.uib.es/digitalAssets/173/173703_5.pdf), d'Antoni Mas i Forners i de Joan-Lluís Monjo i Mascaró, editat per la Conselleria de Presidència del Govern de les Illes Balears, en el 2002, llibre.
270. ***“La Festa o Misteri d'Elx des de la història”*** (<https://www.raco.cat/index.php/AnuariVerdaguer/article/view/348528/439764>), article de Joan Castaño García i publicat en la web ***“RACO”***.

---

¹⁶ Consulta feta el 20 de maig del 2020.

271. ***“La mata de jonc, Muntaner i la Catalunya completa”*** (<https://www.inh.cat/articles/La-mata-de-jonc,-Muntaner-i-la-Catalunya-completa>), publicada en la web de l’*“Institut Nova Història”*, on apareixien unes frases de Ramon Muntaner (1265-1336, cronista i autor d’una de *“les quatre cròniques”* de la Corona Catalanoaragonesa).
272. ***“Un estat contra l’escola en català”*** (<http://blogs.iec.cat/she/wp-content/uploads/sites/30/2015/03/dossier-catal%C3%A0-a-lescola.pdf>), document que recull el setmanari *“Presència”* (no. 2227, 11 de gener del 2015).
273. ***“Memorial de Greuges”*** (<https://www.uv.es/correa/troncal/resources/greuges1760.pdf>), document que, popularment, rep aquest nom, presentat al rei Carles III en l’any 1760 i publicat per la Universitat de València.
274. ***“Memorial de 1760’: Quan els botiflers es van desenganyar”*** (https://www.elnacional.cat/ca/opinio/marc-pons-memorial-1760-quant-botiflers-desenganyar_459297_102.html), article de Marc Pons, publicat en el diari digital *“El Nacional”*.
275. ***“Sermó de Sant Blai predicat a Montaverner el dia 2, dia de Pasqua de Resurrecció de l’any 1769”***, article de Ramon Haro Esplugues i publicat en la revista *“Almaig. Estudis i Documents”* (https://www.dropbox.com/s/dcb7px42s0j2gwgq/ALMAIG_XVIII_2002.pdf?dl=0), en què es parla del valencià, sobretot, en el segle XVIII, en el Regne de València.
276. L’entrada del llibre ***“Constel·lacions postmodernes”***, d’Enric Balaguer i que figura en Google Llibres¹⁷ (https://books.google.es/books?id=b-gRCgAAQBAJ&pg=PT15&lpg=PT15&dq=les+cultures+matriarcals+mediterr%C3%A0nies&source=bl&ots=qzVwuZ-w-r&sig=ACfU3U1UlvyapR1V_inTffET-zH3lvfuMg&hl=ca&sa=X&ved=2ahUKewjBpb-m9tbpAhVoyoUKHY37CcMQ6AEwAXoECAkQAQ#v=onepage&q=les%20culture)

¹⁷ Consulta feta el 27 de maig del 2020.

[s%20matriarcal%20mediterr%C3%A0nies&f=false](#)), en què es trau unes línies de l'obra "*La Mediterrània i els bàrbars del nord*", de Lluís Racionero, relacionades amb el matriarcalisme en cultures del Mediterrani.

Festes anteriors al cristianisme o bé de signe matriarcal. Balls i danses.

277. **"L'ordre simbòlic de la mare en les festes d'agost de Bétera"** (<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/53422/1/Imma%20Das%C3%AD%20Estell%C3%A9s.pdf>), estudi d'Imma Dasí Estellés.
278. **"Més sobre 'La festa en l'hemeroteca, fins 1935'"** (<https://www.jorge-a-alonso-berzosa.es/app/download/28893704/MES+SOBRE+LA+FESTA+EN+L%C2%B4HEMEROTECA++FINS+1935.pdf>), article de Joan Manuel Pons Campos, sobre la festa de les alfàbegues, de Bétera, que tenen lloc amb motiu de les festes d'agost de què també parla Inma Dasí Estellés.
279. **"Navegación y religiosidad en Menorca: La influencia de las religiones del Mediterráneo Oriental, desde la Protohistoria a la Ilustración"** (<http://www.cervantesvirtual.com/obra/navegacion-y-religiosidad-en-menorca-la-influencia-de-las-religiones-del-mediterraneo-oriental-desde-la-protoshistoria-a-la-ilustracion>), estudi de Lola Carbonell Beviá i publicat en la web "*Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*".
280. **"Cementiris singulars de Tarragona"** (<https://catalunyadiari.com/actualitat/cementiris-tarragona>), article publicat en "*Catalunya Diari*" el 26 d'octubre del 2018.
281. **"El febrer, set cares té"** (<http://campaners.com/php/textos.php?text=3251>), article de Felip Munar i Munar, publicat en la web "*Campaners.com*", en què es parla, en part, sobre

Santa Àgata i el matriarcalisme.

282. **“Ses Boleros Mallorquins”** (<https://www.baladre.es/?p=1208>), entrada sobre “es bolero mallorquí”, publicat en la web “**Baladre**”.
283. **“Va de per llarg. Els Revetlers”** (<https://discmedi.com/ca/disco/5250/els-revetlers/va-de-per-llarg>), publicat per “**discmedi/blau**”, article sobre el ball de pagès, en relació amb un disc publicat en el 2012.
284. **“L’estrena de cossiers i del dimoni marcaran els dies grans de les festes de Sant Jaume, 45 anys després de la seva recuperació”** (<https://essaig.cat/2018/07/24/lestrena-de-cossiers-i-del-dimoni-marcaran-els-dies-grans-de-les-festes-de-sant-jaume-45-anys-despres-de-la-seva-recuperacio>), article sobre el ball dels cossiers publicat per la revista “**Es Saig**”.
285. **“Els balls sagrats al voltant dels pous; Eivissa. (Dancing around sacred wells; Ibiza)”** (<http://elsomnideladeessaterra.blogspot.com/2014/06/els-balls-sagrats-al-voltant-dels-pous.html>), entrada de Manel Jovani i publicada en el blog “**El somni de la Deessa Terra**” en el 2014.
286. **“L’Escola de música i danses de Mallorca. 45 anys fent història”**, de l’estudiós Francesc Vallcaneras Jaume i publicat en la revista “**Caramella**” (no. 42) en el 2020, article.
287. **“Ball de la Mulassa de Sant Feliu de Pallerols”** (<https://www.youtube.com/watch?v=fwtKDmPq22U>), vídeo a què accedírem el 9 de gener del 2022.
288. **“L’antiga jota lleidatana”** (<https://quinalafem.blogspot.com/2015/05/1040-lantiga-jota-lleidatana.html>), entrada en el blog “**Quina la fem?**”, publicada per JM Mir amb comentaris relatius, entre d’altres coses, a Valeri Serra I Boldú, un folklorista urgellenc

(1875-1938).

289. **“La Llarga, Grupo Folkloric Sant Josep de sa Talaia”** (https://youtu.be/watch?v=zPtU_UKBDBo) vídeo que ens facilità Pep Alemany, el 21 d’octubre del 2021, en relació amb balls i danses en Eivissa. El 26 de juliol del 2022 no es podia accedir al vídeo.
290. **“Ball de ses Penades¹⁸”** (<https://www.viasona.cat/grup/aires-mallorquins/jaume-company-i-els-seus-records/ball-de-ses-penades>), del grup **“Aires Mallorquins”**, a què accedírem el 26 d’abril del 2022 per mitjà d’un missatge d’Antonia Verdejo González. Es correspon al **“ball de ses panades”**.
291. **“El comú català. La història dels que no surten a la història”**, titulada **“Bones festes del solstici d’hivern! Bon Nadal!”** (<https://elcomu.cat/2016/12/18/bones-festes-del-solstici-dhivern-bon-nadal>).
292. **“La Festa del Pi de Centelles”** (<http://patrimonifestiu.cultura.gencat.cat/Festes-i-elements-festius-catalogats-o-declarats/Nadal-Cap-d-any-i-Reis/La-Festa-del-Pi-de-Centelles>), article enviat per Antonia Verdejo el 30 d’abril del 2022.
293. **“Pi, Ball del (Centelles)”** (<https://www.animadedansa.com/ball/pi-ball-del-centelles>), article dins de la web **“Ànima de Dansa”**, a què accedírem el 4 de maig del 2023.
294. **“Festa del Pi de Centelles”** (<https://upcommons.upc.edu/handle/2117/386785>), entrada en **“UPCommons. Portal del coneixement obert de la UPC”**, amb què poguérem accedir a l’article **“La Festa el Pi al Montseny”**, d’Oscar Farrerons Vidal, de març del 2023.
295. **“Nit de naps i cols”** (<https://www.vilaweb.cat/noticia/3832138/20110105/nit-naps-cols.html>), publicat en el diari digital **“VilaWeb”** el 5 de gener del 2011, relatiu a una festa

---

¹⁸ Literalment, en lloc de **“Panades”**.

matriarcal i de tipus eròtic que tenia lloc el 5 de gener.

296. **“La mà del dimoni”** (<https://www.elvallenc.cat/opinio/opinio-ruben-clua-la-ma-del-dimoni>), del folklorista Rubén Clua i publicat en el diari català **“El Vallenc”**, article en relació amb l’erotisme en les fadrines i amb el paganisme plasmat en una tradició de la nit de Sant Joan.

Literatura, art i música matriarcal. Rondalles, contarelles i anècdotes relacionades amb el matriarcalisme. Endevinalles. Refranys eròtics. Escatologia. Fotos de parelles catalanoparlants. Dones amb iniciativa.

1. **“Dones de teatre. Ser actriu al 1800 al Maresme”**, article de Jaume Vellvehí i Altimira i publicat en l’obra **“Dones amb història al Maresme”** (http://xac.gencat.cat/web/.content/xac/01_continguts_arxius_comarcals/ac_maresme/06_publicacions_acm/trobadaentitatsXLibreTripa09_02_17.pdf), recull de la **“X Trobada d’Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme”**, celebrada en Arenys de Munt, el 16 d’abril del 2016.
2. **“Rondallari de Pineda”**, de Josefina Roma i Riu, publicat per Farell Editors, en el 2020, llibre.
3. **“Rondalles de l’Alacantí”**, de Joaquim G. Caturla, publicat per Tabarca Llibres, en el 2016.
4. **“Rondalles del Baix Vinalopó”**, de Joaquim G. Caturla, publicat per Tabarca Llibres, en el 2016.

5. ***“Els contes de l’Horta”***, de Cristòfor Martí i Adell, publicat per L’Eixam Editors en el 2016, llibre.
6. ***“Rondalles valencianes”***, d’Enric Valor, en la versió de Tàndem Edicions i d’Albatros Edicions, València, publicades en distints anys i quasi tots els volums.
7. ***“Rondalles valencianes”***, d’Enric Valor, editades per Edicions del Bullent, en Picanya (l’Horta de València) en el 2011, llibre. El Tom 8.
8. ***“Rondalles de la Ribera”***, de Lleonard Torres i de Llorenç Giménez, publicat per Edicions Camacuc en 1994, llibret. Rondalles valencianes.
9. ***“Rondalles de la Marjal”***, de Ma. Dolors Pellicer, editat per Edicions Camacuc en 1996, llibret. Rondalles valencianes.
10. ***“Llegendes valencianes”***, de Josep Franco, publicat per Editorial Bromera en el 2015, llibre.
11. ***“Llegendes de Cocentaina i del Comtat”***, d’Ivan Carbonell i Iglesias, editat per l’Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert, en el 2014 (1a. edició), llibre. Rondalles valencianes.
12. ***“El Carxe. Recull de literatura popular valenciana de Múrcia”***, a cura de Brauli Montoya, publicat per l’Institut d’Estudis Catalans en el 2012 i que, en els anys noranta del segle XX, feren Ester Limorti i Artur Quintana, llibre.
13. ***“Recull de contes i rondalles eivissenques”***, de Maria Cardona i publicat per J. J. de Olañeta Editor, en el 2006, llibre.

14. **"Rondaies de Menorca"** (no. 3 de la "Col·lecció 'Ahir i avui'"), d'Andreu Ferrer Ginard i publicat per Edicions Nura junt amb Editorial Sicoa, en 1993, llibret.
15. **"Rondaies mallorquines d'en Jordi des Racó"**, publicada per Editorial Moll en 1997, Tom I, llibre.
16. **"Rondaies mallorquines d'en Jordi des Racó"**, publicades per Nova Editorial Moll, Toms II al Tom XIV, llibres. Foren enviats en el 2021, junt amb el Tom I, però publicats per l'editorial esmentada.
17. **"Les rondalles que l'Arxiduc no va publicar. Edició completa, catalogació i estudi del Corpus de Rondalles de Mallorca Antoni M. Penya-Arxiduc Lluís Salvador (1894-1895)"**, de Caterina Valriu Llinàs, publicat per Galés Edicions en el 2022, llibre.
18. **"Quan Judes era fadrí i sa mare festejava. Rondalles del Pallars"**, de Pep Coll, publicat per Garsineu Edicions en el 2018, llibre.
19. **"Lo Rondallaire. Primera sèrie. Segona sèrie"**, un estudi de Josep M. Pujol i edició a cura d'Albert Mestres, publicat per Cossetània Edicions (1a. edició, del 2010), llibre.
20. **"Rondalles"**, de Jacint Verdaguer, i editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat en 1993 i reimprés en el 2003, llibre.
21. **"Contes de la mare. Rondalles de la vall de Castellbò per a grans i petits"**, de Pepita Clop Segú i amb il·lustracions de Ramon Berga, publicat per Edicions Salòria en el 2013, llibre.
22. **"Les rondalles de Cels Gomis i Mestre. Edició, catalogació i estudi"**, d'Emili Samper Prunera i editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat en el 2015, llibre.

23. ***“Terra i ànima”***, d’Anicet Villar de Serchs, publicat per l’Editorial Miquel A. Salvatella en 1973, llibre. Hi ha rondalles i llegendes catalanes, entrades sobre geografia, història, poesia, cançons tradicionals, etc. relacionades amb Catalunya.
24. ***“Rondalles alguereses”***, arreplegades per Pasqual Scanu i relacionades amb l’Alguer, una ciutat catalanoparlant que es troba en l’illa de Sardenya (Itàlia), publicades per Rafael Dalmau Editor en 1985, llibre.
25. ***“Set contalles del temps vell”¹⁹***, de Teodor Creus i Corominas (1827-1921) i publicat en 1893 en Vilanova i la Geltrú (població catalana de la comarca del Garraf) i editat per l’Institut d’Estudis Penedesencs, en versió facsímil, en 1986, llibre.
26. ***“100 Llegendes de la Plana de Vic”***, de Xavier Roviró i Alemany i publicat per Farell Editors en el 2006, llibre.
27. ***“Les cent millors rondalles populars catalanes”***, de Joan Amades i Gelats i publicat per l’editorial La Butxaca, en el 2009, llibre.
28. ***“Segrada. Motarrots i llegendes de l’Alt Urgell”***, de Josep Espunyes i editada per Publicacions de l’Abadia de Montserrat en el 2001, llibre.
29. ***“Mercè Ventosa i Roca, una folklorista per descobrir. La importància de les dones en el costumisme”***, de Meritxell Orpinell Aubia i publicat per Cossetània Edicions en el 2019, llibre.
30. ***“500 històries i llegendes de les terres de Lleida”***, de Joan Bellmunt i Figueras, publicat en el 2004 per Pagès editors, llibre.

---

¹⁹ Hem adaptat el text a la normativa actual amb la intenció de facilitar la lectura. Igualment, hem posat en narrativa els versos de l’obra.

31. *“Tipos, Modismes y Còses Rares y Curiosos de la terra del Gè”, de Joaquín Martí Gadea (1837-1920), publicat en 1908 i, ací, en la versió facsímil editada per la Libreria París-Valencia, de la ciutat de València. Recull de folklore valencià, en tres parts.*
32. *“Coses de la meua terra”, del folklorista valencià Francesc Martínez i Martínez, publicada en el 2012 (en edició facsímil) per l’Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert. Consta de tres tandes: la de 1912, la de 1920 i una, pòstuma, de 1947. En el DCVB, es recorre a una forma pròxima a **“Folklore valencià”**, la qual emprarem en Facebook durant la recerca.*
33. *“Coses de la meua terra (La Marina). Terça tanda i darrera”, del folklorista valencià Francesc Martínez i Martínez, publicada en el 2012 (en edició facsímil) per l’Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert. Aquesta tanda s’edità en 1947.*
34. *“Arreplega de llegendes, tradicions i costums del Regne de València”²⁰* (https://books.googleusercontent.com/books/content?req=AKW5QafpPHW4kGDuvH_r18Qxr3xiBV0z1GtVOKoveupvtKZ1jghDeQ2XkXvmEMoZN_BtdMb23EkEyURdY7yu8at0kfrb31M1Zl8fCaYAXYueGFu7IOXWdHeyk5g5aMJuCFLLDQwby0RUFyZiY3kgrJH3GE0PpY5YEFKWK8QJZT9AOMPdINWxXRzV_7rpcbGK1a6w3yuRi3HMMVVhn8HjjH_fgM4ECG9psA9gDnkJnCrAuE6TjNwmyA7rbRmnrUevFrc_Wo3K20), de Francesc Martínez i Martínez, editat en 1927 per la Societat Valenciana de Publicacions, llibre publicat en pdf.
35. *“Les rondalles de l’Horta”, del valencià Isidre Buades Ripoll (1928-2019), publicat en el 2003 per l’Associació Cultural LLOIXA junt amb l’Ajuntament de Sant Joan d’Alacant.*
36. *“De la Marina i Muntanya”* (<https://www.cervantesvirtual.com/obra/de-la-marina-i-muntanya-folklore-946290>), d’Adolf Salvà i Ballester, edició a cura de Rafael Alemany i publicat per la *“Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes”* en el 2019, llibre.
37. *“Morisca, La (Gerri de la Sal)”* (<https://www.animadedansa.com/ball/morisca-la-gerri-de-la-sal>), entrada de la web *“Anima de Dansa”*, en què copsem que Joan

²⁰ En l’original, *“Arreplega de llegendes, tradicions y costums del Reine de Valencia”*. El 16 de gener del 2024 figurava en Internet.

Lluís i Pallarès arreplegà una llegenda de Gerri de la Sal, sobre la morisca, en el seu llibre *“El Meu Pallars”*, per mitjà de l’avi Andreu, entre els darrers anys vint i primeries dels anys trenta del segle XX.

38. Sobre la rondalla de la salvadora del castell, el 4 de gener del 2023, Rosa Rovira ens envià un enllaç que el 31 de gener del 2024 poguérem veure que l’havien eliminat. Nogensmenys, trobàrem l’entrada *“Torre de Sant Oïsmè. La Noguera. Catalunya”* (<https://coneixercatalunya.blogspot.com/2011/10/torre-de-sant-oisme-la-noguera.html>), publicada el 6 d’octubre del 2011 en la web *“Conèixer Catalunya”*. Aquest escrit tenia un contingut molt semblant al de primeries del 2023.
39. *“Reial Monestir de Santa Maria de Poblet”* (https://ca.wikipedia.org/wiki/Reial_Monestir_de_Santa_Maria_de_Poblet), entrada de *“Viquipèdia”* en què el 23 de març del 2023 hi havia un apartat de llegendes i que una d’elles es titulava *“Llegenda del rei i l’abat”* com també dues més: *“Llegenda de l’abat de Pobles i l’emperador de Xina”* i una referència al *“Llegenda de fra Pere Marginet i el Dimoni”*.
40. *“Llegendes i tradicions: a Torelló, Pescallunes”* (<https://www.vallgesbisaura.com/llegendes-i-tradicions/llegendes-i-tradicions-a-torello-pescallunes>), entrada de la web *“Vallgesbisaura”*, a què accedírem el 15 de desembre del 2023.
41. *“Adéu a les rondalles”* (<https://cordill.cat/2021/12/06/adeu-rondalles>), article publicat en la web *“Cordill. La cultura de casa”*, a què accedírem el 9 de gener del 2022, en què es tracta sobre les rondalles en el segle XXI.
42. *“Camins d’infantesa d’un nen de pagès”*, de Joan Sala Vila, publicat en el 2020, per Edicions Forment, llibre.
43. *“Premi de Literatura Eròtica de la Vall d’Albaida”* (https://ca.wikipedia.org/wiki/Premi_de_Literatura_Er%C3%B2tica_de_la_Vall_d%27Albaida), entrada en *“Viquipèdia”*. La consultí després que el 21 de juliol del 2020, Vicent Pla, en el grup *“Rescatem paraules de l’oblit”*, em comentàs que, en la Vall d’Albaida, hi havia aquests premis, de narrativa eròtica, i que estaven molt

bé.

44. *“Són elles”*, de Joan Sala Vila, editat per a partir de l’edició de març del 2017, editada per Kit-book Servicios Editoriales, en l’edició de març del 2017, llibre. Inclou literatura matriarcal.

45. [**Poemes relatius a la maternitat**] *“MA MARE. Poesia de Miguel Ferrándiz Bataller (Aielo de Malferit 1877 – Ontinyent 1962)”* (<https://historiadeaielo.blogspot.com/2015/05/ma-mare-poesia-de-miguel-ferrandiz.html>), entrada publicada en la web *“Història d’Aielo de Malferit”* el 1r de maig del 2015. Consta d’un poema escrit en 1932.

46. *“El pou, l’origen’: poema dedicat a la meua mare”* (<https://passalavidapassa.blogspot.com/2015/04/el-pou-lorigen-poema-dedicat-la-meua.html>), entrada publicada en el blog *“Passa la vida”*, de Maria Josep Escrivà. Consta d’un poema escrit en el 2014.

47. *“I com t’estimava, mare”* (<https://mirallsdaigua.com/category/poemes-per-a-la-mare>), entrada que figura en el blog *“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”*, poema.

48. *“Cos de mare”* (<https://mirallsdaigua.com/2020/12/18/cos-de-mare>), entrada que figura en el blog *“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”*, poema.

49. *“Com una deessa”* (<https://mirallsdaigua.com/2015/05/18/com-una-deessa>), entrada que figura en el blog *“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”*, poema.

50. *“Flaire de resina”* (<https://mirallsdaigua.com/2015/05/18/flaire-de-resina>), entrada que figura en la web *“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”*, poema.

51. *“Pedregar”* (<https://mirallsdaigua.com/2015/05/18/pedregar>), entrada que figura en la web *“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”*, poema.

52. **“Jocs d’infants”** (<https://mirallsdaigua.com/2015/05/18/jocs-dinfants>), entrada que figura en la web **“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”**, poema.
53. **“Sota tovallola blanca”** (<https://mirallsdaigua.com/2015/05/18/sota-tovallola-blanca>), entrada que figura en la web **“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”**.
54. **“Cerdanyola en instantània”** (<https://mirallsdaigua.com/2015/05/18/cerdanyola-en-instantania>), entrada que figura en la web **“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”**.
55. **“Origen”** (<https://mirallsdaigua.com/2015/05/10/cami-de-la-placa>), entrada que figura en la web **“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”**.
56. **“Vida nova”** (<https://mirallsdaigua.com/2015/05/10/vida-nova>), entrada que figura en la web **“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”**.
57. **“Llengua”** (<https://mirallsdaigua.com/2015/05/10/llengua>), entrada que figura en la web **“Miralls d’aigua, de Carme Cabús”**.
58. **“Amor de mare”**, poema que figura en l’entrada **“Dia de la Mare”** (<https://eltrobadorcatala.wordpress.com/2012/05/01/6-de-maig-dia-de-la-mare>), del blog **“El trobador català”**. Es tracta d’una composició d’Antoni Bori i Fontestà (1862-1912).
59. **“Oda a la meva mare”** (<https://www.lacollacuidadora.net/oda-a-la-meva-mare>), d’Anna R. i publicat en el blog **“La Colla Cuidadora”** en març del 2014, poema.
60. **“Maternitat(s)”** (<https://poeteca.cat/ca/poema/4976>), de Joana Brines i publicat en la web **“Poeteca”**, poema.

61. ***“Romanç nou, molt graciós i entretingut, on se referixen, al peu de la lletra, totes les cosetes que deuen previndre les senyorettes per a parir, la subjecció que han de tindre al marit i altres circumstàncies que han de guardar les casades, com vorà el curiós, en aquest any 1736”***, (https://bivaldi.gva.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1014024), de Carles Ros (segle XVIII), publicat en la ***“Biblioteca Valenciana Digital”***. En relació amb la maternitat i amb el matriarcalisme en el Regne de València de la primera meitat del segle XVIII.
62. ***“Tractat d’adagis i refranys valencians i pràctica per a escriure amb perfecció la llengua valenciana”*** (https://www.antiblavers.org/galeria/albums/userpics/10223/Tractat_d_Adages-1.pdf), de Carles Ros (1703-1773), escrit en 1736 i publicat en la web ***“Antiblavers”***. En relació amb el sentiment de pertinença a la terra, amb la llengua materna i amb l’educació matriarcal, llibre.
63. ***“Cuentos vells i baralles noves. Recollits d’ací i d’allà”*** (https://ia800206.us.archive.org/11/items/cuentosvellsybar00sanm/cuento_svellysybar00sanm.pdf), obra de Josep F. Sanmartín i Aguirre (1848-1901) recopilada en la web ***“Internet Archive”***, a què accedirem en desembre del 2023, i que fou publicada en la ciutat de València en 1876, llibre.
64. ***“La Masia”***, el qual apareixia com ***“A mon car amich lo jove artista En Francisco Amigó y Pla”*** (<https://www.patrimoniliterari.cat/uploads/obres/2208-obraarxiu-la-masia-nbsp.pdf>), recopilat en la web ***“Patrimoni Literari”***, el qual trobarem el 7 de desembre del 2023. És un poema de la Renaixença catalana (segle XIX), extens i plasma el sentiment de pertinença a la terra. Un exemple de literatura matriarcal. El 8 de desembre del 2023 l’enviàrem a Rosa Rovira Sancho, una amiga de Catalunya, qui, de xiqueta, ja havia viscut l’educació matriarcal i el sentiment esmentat.
65. ***“Poesia patriòtica valenciana. Antologia 1808-1996”***, a cura de Voro López junt amb Artur Ahuir i editat en 1996 per L’Oronella, llibre. L’empràrem per al tema del sentiment de pertinença a la terra.
66. ***“Memòria poètica”***, a cura de ***“Llibreria Tècnica”***, recull de poemes patriòtics

escrits per catalans nascuts en el segle XIX o abans, llibre.

67. ***“Poesías de María Josefa Massanès/Les dones catalanes”***
(https://ca.wikisource.org/wiki/Poes%C3%ADes_de_Mar%C3%ADa_Josefa_Massan%C3%A8s/Les_d%C3%B2nes_catalanes), entrada de la web **“Viquitexts”**, en què figura un poema de Ma. Josefa Massanés i Dalmau (Tarragona, 1811 – Barcelona, 1887), escrit en 1868.
68. ***“Poesías de María Josefa Massanès/Als emigrants que la cobdicia du a l’Amèrica del sur”***
(https://ca.wikisource.org/wiki/Poes%C3%ADes_de_Mar%C3%ADa_Josefa_Massan%C3%A8s/Als_emigrants_que_la_cobdicia_du_a_l%27Am%C3%A8rica_del_sur), entrada en la web **“Viquitexts”**, en què figura un poema de Ma. Josefa Massanés escrit en 1876.
69. ***“Poesías de María Josefa Massanès/Als bons pagesos y proletaris del Empordà”***
(https://ca.wikisource.org/wiki/Poes%C3%ADes_de_Mar%C3%ADa_Josefa_Massan%C3%A8s/Als_bons_pagesos_y_proletaris_del_Empord%C3%A0), entrada en la web **“Viquitexts”**, en què figura un poema de María Josefa Massanés.
70. ***“Poesías de María Josefa Massanès/Les festes majors a Catalunya”***
(https://ca.wikisource.org/wiki/Poes%C3%ADes_de_Mar%C3%ADa_Josefa_Massan%C3%A8s/Les_festes_majors_a_Catalunya), entrada en la web **“Viquitexts”**, en què figura un poema de María Josefa Massanés escrit en 1879.
71. ***“A la Verge de Montserrat”***
(http://www.poesia.cat/tus_poemas/1_ver_poemas_por_listado_titulo.php?IDregistre=A%20LA%20VERGE%20DE%20MONTSERRAT&poeta=Balaguer%20i%20Cirera,%20V%EDctor), entrada en la web **“Poesia en català”**, en què figura aquest poema de Víctor Balaguer.
72. ***“Sa Colcada”*** (<https://historiavibrant.cat/sa-colcada>), article de Jesús Llòria publicat en la web **“Associació Cultural Vibrant”** en desembre del 2018, en què figura el poema **“Sa Colcada”**, de Pere d’Alcàntara Penya i Nicolau (1823-1906).

73. **“Poesia. Marià Aguiló”** (<https://www.escriptors.cat/autors/aguilom/poesia>), entrada en la web **“Associació d’Escriptors en Llengua Catalana”**, en què figura el poema **“La llengua materna”**, de Marià Aguiló i Fuster (1825-1897).
74. **“En los días del nostre Rey Fernando”**, poema d’Antoni Ma. Peyrolon a què accedirem el 12 de juliol del 2024 per mitjà d’un correu electrònic de Germán Ramírez Aledón. Reflecteix el sentiment de pertinença a la terra.
75. **“Lo somni”**, poema de Vicent Salvà, tret de l’obra **“Vicent Salvà. Poema Lo somni. 1931. Estudi i edició”**, a cura de Germán Ramírez Alegón, qui n’havia fet una edició en el 2024. L’aprofitarem per al tema del sentiment de pertinença a la terra.
76. **“La pàtria”** (<https://www.escriptors.cat/autors/aribaubc/la-patria>), poema de Bonaventura Carles Aribau (1798-1862), el qual figura en la web **“Associació d’Escriptors en Llengua Catalana”**, tradicionalment, més conegut com **“Oda a la pàtria”**. En relació amb el sentiment de pertinença a la terra.
77. **“Mos cantars”** (<https://lletra.uoc.edu/especials/folch/rubio.htm>), poema de Joaquim Rubió i Ors (1818-1899), publicat en la web **“Lletra”**, de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), en què es plasma el sentiment de pertinença a la terra.
78. **“Manuela Agnés Rausell i Soriano”** (<https://memoriavalencianista.cat/biografies/rausell-soriano-manuela-agnes>), article publicat en la web **“Memòria valencianista”**, de la Fundació Irla, en relació amb aquesta poetessa valenciana (1839-1918).
79. **“Poetes valencians”** (<https://poetesvalencians.wordpress.com/2021/02/07/manuela-agnes-rausell-i-soriano>), article sobre l’escriptora valenciana Manuela Agnés Rausell i Soriano, el qual inclou una foto del poema **“A la patrona de València”**.

80. **"Poesía en català"** (https://www.poesia.cat/tus_poemas/1_ver_poemas_por_listado_titulo.php?IDregistre=PATRIA,%20FIDES,%20AMOR&poeta=Querol%20Campos%20,%20Vicente%20Wenceslao), de la web **"Poetes"**, de què triarem el poema **"Patria, Fides, Amor"**, del valencià Wenceslao Querol (1837-1889).
81. **"Miquel Costa i Llobera"** (<https://lletra.uoc.edu/ca/autor/miquel-costa-i-llobera>), entrada publicada en la web **"Autors a lletra – La literatura catalana a internet"**, en relació amb el poema **"El pi de Formentor"**, de Miquel Costa i Llobera (1854-1922).
82. **"Lo Pi de Formentor"** (<https://poesiavplantada.blogspot.com/2017/06/normal-0-21-false-false-false-es-x-none.html>), entrada en el blog **"Antologia de poesia catalana"**, acompanyada del poema i d'una explicació.
83. **"El pi de Formentor"**, poema que figura en el llibre **"7. Ponent"**, de l'autor-editor Pere Riutort Mestre, publicat en 1982, p. 112.
84. **"Els poetes i la Serra de Tramuntana"** (<https://tramuntanaxxi.com/wp-content/uploads/2015/12/ELS-POETES-I-LA-SERRA-DE-TRAMUNTANA.pdf>), document recopilat en la web **"Tramuntana XXI"**, en què figuren poemes que enllacen amb el matriarcalisme i amb el sentiment de pertinença a la terra. Per exemple, **"Sóller"**, de Marcel·lina Moragues (Palma, 1856 – Inca, 1923), de 1894.
85. **"apel·les mestres- Magisteri Teatre-Mag Poesia - Mallorca"** (<https://magpoesia.mallorcaweb.com/poemes-solts/mestresapel.html>), entrada en què figuren poemes del català Apel·les Mestres i Oñós (1854-1936), com ara, **"La meva llengua"** i **"La dona d'aigua"**. En el primer, es plasma molt el sentiment de pertinença a la terra.
86. **"La dona d'aigua"** (<https://poeteca.cat/ca/poema/2314>), poema d'Apel·les Mestres i Oñós, el qual figura en la web **"Poeteca"**.

87. **"Poeta Badenes"** (<https://elcamidelescoecs.blogspot.com/2013/02/poeta-badenes.html>), en el blog **"El Camí de l'Escocés"**, en què hi havia un poema de Francesc Badenes i Dalmau (1859-1917), a què accedírem el 16 de gener del 2024.
88. **"Poetes de la terra"** (<http://ccsocials.blogspot.com/2009/01/poetes-de-la-terra.html>), entrada publicada en el blog **"Ciències Socials"**, del valencià Toni Pitarch, amb alguns poemes d'escriptors de Vila-real nascuts entre el darrer terç del segle XIX i el primer quart del segle XX. La trobàrem el 10 de desembre del 2023.
89. **"La castanyada"**, d'Antoni Bori i Fontestà (1861-1912), poema que figura en l'entrada **"Dèiem ahir – LA CASTANYADA – Antoni Bori i Fontestà – 27/10/2019"** (<https://casalpremiadedalt2013.blogspot.com/2019/10>). Captem literatura matriarcal, el sentiment de pertinença a la terra.
90. **"El poema de Maria, la bella hortolana"** (<https://www.escriptors.cat/autors/duranm/el-poema-de-maria-la-bella-hortolana>), de l'escriptor valencià Miquel Duran de València (1883-1947), i publicat en la web **"Associació d'Escriptors en Llengua Catalana"**. El trobàrem en Internet el 10 de desembre del 2023.
91. **"Cant a la terra nativa"** (<https://stroligut.com/miquel-duran-de-valencia/cant-a-la-terra-nativa>), poema de l'escriptor valencià Miquel Duran de València, el qual figura en la web **"Stroligut"**, sota el títol **"Cant a la terra nativa – Miquel Duran de València"**. El trobàrem en gener del 2024.
92. **"Himne de pàtria i amor"** (<https://www.escriptors.cat/index.php/autors/duranm/himne-de-patria-i-amor>), poema del valencià Miquel Duran de València, el qual figura en la web **"Associació d'Escriptors en Llengua Catalana"**. El trobàrem a mitjan juny del 2024. Exposa el sentiment de pertinença a la terra.

93. **"Lo meu desig"** (<https://poeteca.cat/ca/poema/4181>), poeta de l'escriptora i benefactora mallorquina Margalida Caimari i Vila (1839-1921), a què accedirem el 13 de juny del 2024. Trau el tema del sentiment de pertinença a la terra.
94. **"Antologia Margalida Caimari 1839-1921"** (<https://www.escriptors.cat/autors/caimarim/antologia>), entrada en la web **"Associació d'Escriptors en Llengua Catalana"**, en què hi ha el poema **"Veü de mare"**, de l'escriptora i benefactora balear Margalida Caimari i Vila. Aparegué en **"Lo Gay Saber"**, en l'any 1878.
95. **"Margalida Caimari i Vila"** (<https://trbolatzur.blogspot.com/2010/08/margalida-caimari-i-vila.html>), entrada del blog **"Tèrbol atzur"** amb trets en vincle amb el sentiment de pertinença a la terra.
96. **"Margalida Caimari: Lo liri de Valldemossa"** (<https://scripta-dialectologia.ub.edu/textos/margalida-caimari-lo-lliri-de-valldemossa>), entrada publicada per la Universitat de Barcelona.
97. **"Poeteca"** (<https://poeteca.cat/ca/autor/306>), entrada sobre la vida de Margalida Caimari i Vila, sobretot, referent a la seua biografia i a les seues aportacions a la societat.
98. **"Poesies, maternals, íntimes, Pàtria"** (<https://stroligut.com/dolors-monserda/poesies-maternals-intimes-patria>), entrada en la web **"Stroligut"**, amb poemes sobre temes com la maternitat, la infantesa, la vellesa, la llar o, per exemple, el sentiment de pertinença a la terra plasmats per Dolors Monserdà i Vidal (Barcelona, 1945-1919).
99. **"Dolors Monserdà i Vidal (1845-1919)"**, entrada en la web **"Selecció de Poesia Catalana / Catalan Poetry Selection"** (<https://llettra.uoc.edu/especials/folch/monserda.htm>), en què, per exemple, apareix el tema del sentiment de pertinença a la terra.

100. ***“Poesies catalanes (Monserdà)/ A Barcelona”***
([https://ca.wikisource.org/wiki/Poesies_catalanes_\(Monserd%C3%A0\)/A_Barcelona](https://ca.wikisource.org/wiki/Poesies_catalanes_(Monserd%C3%A0)/A_Barcelona)), entrada en la web ***“Viquitexts”***, amb un escrit de 1883 en què copsem el sentiment de pertinença a la terra.
101. ***“Cançons de la terra”*** (<https://www.escriptors.cat/autors/colomg/cancons-de-la-terra>), poema de l'escriptor mallorquí Guillem Colom Ferrà (1890-1979), el qual figura en la web ***“Associació d'Escriptors en Llengua Catalana”***, a què accedirem l'11 de gener del 2024.
102. ***“Isidoro Peris Gómez: el metge poeta”***
(<https://caminsenlanatura.blogspot.com/2020/10/isidoro-peris-gomez-el-metge-poeta.html>), entrada publicada en octubre del 2020 en la web ***“Camins en la natura”***. Inclou poemes del poeta valencià Isidoro Peris Gómez (1893-1964).
103. ***“Carles Salvador, el poeta al servei del seu poble”***
(<https://desdelamediterrania.cat/2015/03/21/carles-salvador-el-poeta-al-servei-del-seu-poble>), entrada de Josep Daniel Climent i publicada en el blog ***“Des de la Mediterrània”***.
104. ***“Dones i valencianisme. Pioneres (1900-1939). Volum I”***
(<https://fundacionexe.org/wp-content/uploads/2022/09/pebrella01-pioneres.pdf>), de Maria Lacueva i Lorentz i editat per Fundació Nexa en el 2022, llibre.
105. ***“Com la terra llaurada. Poemes de Joan Vinyoli (1914-1984)”*** (https://cetr.net/com_la_terra_llaurada_poemes_de_joan), entrada en la web ***“CETR”***, publicada amb motiu del centenari del naixement del poeta Joan Vinyoli. En molts poemes, es reflecteix la literatura matriarcal.
106. ***“MARCADA PER LA TERRA' de Montserrat Vayreda”***
(<https://elglobosblog.blogspot.com/2012/12/marcada-per-la-terra-de-montserrat.html>), entrada que figura en el blog ***“GloBos.blog. Més de 1.000 poemes”***, amb un poema de Montserrat Vayreda i Trullol (1924-2006).

107. **“Un petit gran espai (poema a la meua terra)”** (<https://relatsencatala.cat/relat/un-petit-gran-espai-poema-a-la-meua-terra/40236>), publicat per Rosa Saureu (ROSASP) en la web **“Relats en Català”** el 14 de desembre del 2004.
108. **“La meua terra”** (<https://www.vicentmarco.com/2017/07/10/la-meua-terra>), entrada amb un poema que figura en la web **“Vicent Marco”** i publicat en el 2017.
109. **“La promoció artística femenina dins del llinatge dels Cabrera a l'època baixmedieval”** (https://www.academia.edu/30576742/La_promoció_artística_femenina-dins_del_llinatge_dels_Cabrera_a_l'època_baixmedieval), article de Joan Valero Molina, publicat per la web **“Academia”**.
110. **“Dues pintores vilassarenques del segle XIX i principis del XX en un país en què les dones ‘no pintaven res’. La Maria Ferrés (1874-1964), i la Carme Rovira (1907-1985)”**, article de Ma. Teresa Sierra i Fornells i de Jordi Casanovas i Berdaguer, publicat en l'obra **“Dones amb història al Maresme”**, de la **“X Trobada d'Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme”**.
111. **“El Museu Diocesà de Lleida. Història i vicissituds”** (<https://www.cataloniasacra.cat/taull/download/18>), article de Carme Berlabé i que podem llegir en la publicació **“Taüll”** (en 2006, no. 17).
112. **“Colombine. Homenaje a Mallorca y sus olivos”** (<https://www.ateneodemadrid.com/content/download/42784/322303/file/COLOMBINE%2009%20Septiembre%202019.pdf>), article sobre Carmen de Burgos **“Colombine”** en relació amb l'artista balear Pilar Montaner, publicat en la web **“Ateneo de Madrid”**.
113. Joan Bennàssar, un artista de Pollença (Illes Balears). En el llibre **“Joan**

- Bennassar Interview**" (<http://www.bennassar.com/wp-content/uploads/2012/07/La-verdad-es-simple-Web.pdf>), entrevista de Sandra Martínez a l'artista balear Joan Bennassar, i que, en la versió catalana, porta el títol "**La veritat és simple**", llibre.
114. "**Gerard Mas, con nuevos ojos**" (<https://www.tendenciasdelarte.com/gerard-mas-diciembre-2019>), article publicat en la web "**Tendencias del Mercado del Arte**".
115. "**Gerard Mas – MAUS**" (<https://maus.art/fanzine/gerard-mas>), entrada publicada en la web "**MAUS**" en febrer del 2022.
116. "**Entrevista a Gerard Mas, escultor**" (<https://www.guixols.cat/noticies/6394-entrevista-a-gerard-mas-escultor>), article publicat en la web "**Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols**".
117. "**En primera persona**" (<http://peirocoronado.com/en-primera-persona-entrevista>), entrevista a l'artista valencià Fernando Peiró Coronado publicada en la web "**Peiró Coronado**".
118. "**Biografia**" (<http://peirocoronado.com/biografia>), entrada publicada en la web "**Peiró Coronado**".
119. "**2013. Universo Femenino**" (<http://peirocoronado.com/2013-universo-femenino>), entrada publicada en la web "**Peiró Coronado**".
120. "**Retratos a lápiz**" (<http://peirocoronado.com/retratos-a-lapiz>), entrada en la web "**Peiró Coronado**".
121. "**Anna Canalias. Una docent compromesa socialment en la Mallorca del**

primer terç del segle XX²¹ (<https://core.ac.uk/download/pdf/39157487.pdf>),
article de Maria Antònia Roig Rodríguez.

122. **“Mallorca, la isla de las mujeres cocineras”**
(<https://www.gastroactitud.com/pista/mallorca-isla-de-mujeres-cocineras>), article
de Julia Pérez Lozano²², publicat en la web **“Gastroactitud”**.
123. **“En memòria d’Antònia Gordiola Cabot (‘Sa Bombereta’)”**
(<https://www.manacornoticias.com/comunicat.php?id=2904>), article publicat en la
web **“Manacornoticias”**.
124. **“Maria Gavilà Cabanilles, Maria la Morena”**, article publicat en el llibre de
festes patronals **“Benirredrà Festes 2017”**
(https://www.benirredra.es/sites/benirredra.es/files/images/llobresfestes/llobre_festes_benirredra_2017.pdf), de Benirredrà (una població valenciana de la comarca
de la Safor).
125. **“Victòria Muixó, l'ànima del carrer i les seves festes”**, article publicat en el
“Diari de Rubí” el 24 de juliol del 2015, article. A finals de novembre del 2021 e
podia llegir en Internet.
126. **“De Juan Soler a Rosa Romero”**, poema en el document **“Llibret de Falla Taüt
2017 by Falla Taüt Cullera – issuu”**
(https://issuu.com/fallatautcullera/docs/llobret_taut_2017_issuu), corresponent al
llibret de la **“Falla Taüt”**, de Cullera (la Ribera Baixa), publicat en el 2017.
127. **“Bellús, el poble on l'aigua floreix...”**, poema de José Ramon Cerdà Bellver,
publicat en el seu mur el 27 de maig del 2022 i que ens facilità Antonio Samper
Cervera
(https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid07oehuSPeezmU155iPYqFpgZ3oMff1vKD9SPF2d37dYT4J8oj7AnxmfqHCSgyep1HI&id=100005939942820).

---

²¹ Consulta feta el 30 de maig del 2020.

²² Es publicà el 21 de maig del 2018.

128. ***“A l’avia Mercè en el seu centenari”*** (<https://www.lopedris.cat/a-lavia-merce-seu-centenari-c5655>), escrit d’una néta de l’avià Mercè publicat en el butlletí **“Lo Pedris”**, de Vilaplana (el Baix Camp).
129. ***“Els regals de la Victòria”*** (<https://blocs.mesvilaweb.cat/santboi/els-regals-de-la-victoria>), entrada publicada en el blog **“Els Ponts de Sant Boi”**.
130. ***“La importància de les cabres per a l’economia balear”*** (<https://www.dbalears.cat/opinio/2020/10/03/344217/importancia-les-cabres-per-economia-balear.html>), de Joan Vicenç Lillo i publicat en el diari digital **“dBalears”**, article.
131. ***“La Pilar, 100 anys de pandèmies”*** (<https://www.ripollesdigital.cat/opinio/114605/la-pilar-100-anys-entre-pandemies>), de Sergi Albrich, publicat en **“El Ripollès Digital”**, article.
132. ***“Cercle Jaimista de Benigànim. Cercle Tradicionaliste o Cercle Instructiu Legitimiste. (20 maig 1895 – c. 1918)”*** (<https://jtudela12.wordpress.com/2019/02/25/cercle-jaimista-de-beniganim-cercle-tradicionaliste-o-cercle-instructiu-legitimiste-20-maig-1895-c-1918>), entrada publicada en la web **“El passat d’un poble. Benigànim”**.
133. ***“‘Servant en femení’, el paper de la dona en el món mariner, nàutic i comercial”*** (<https://www.revistacambrils.cat/noticia/27341/servant-en-femeni-el-paper-de-la-dona-en-el-mon-mariner-nautic-i-comercial>), article publicat en el diari digital **“Cambrils.cat”**, en el 2019, en relació amb Cambrils (el Baix Camp).
134. ***“Ciudadanes que han fet i fan història”*** (<https://www.levante-emv.com/morvedre/2021/07/06/ciudadanes-han-fet-i-fan-54708238.html>), article escrit per Albert Lluca i publicat en el diari valencià **“Levante-EMV”**.
135. ***“Santa Pola ha sido siempre un pueblo matriarcal en el que la mujer ha tenido un papel fundamental”***

- (<https://aquimediosdecomunicacion.com/blog/2020/08/10/santa-pola-ha-sido-siempre-un-pueblo-matriarcal-en-el-que-la-mujer-ha-tenido-un-papel-fundamental>), article publicat en la web *"Aquí. Medios de Comunicación"*, en què es fa una entrevista a María Sempere (Santa Pola, 1946), cronista de la població valenciana Santa Pola.
136. *"Santa Pola con ojos de mujer"*
(<https://infopola.wordpress.com/2014/03/28/santa-pola-con-ojos-de-mujer-2>), article relacionat amb Santa Pola i publicat en la web *"Infopola"*.
137. *"Santa Pola i les contradiccions del turisme"*
(<http://paisvalenciaseglexxi.com/2016/01/09/santa-pola-i-les-contradiccions-del-turisme>), article de Nèstor Novell, publicat en la web *"País Valencià, Segle XXI"*.
138. *"Te vacilarán en la isla de los secretos..."*
(https://elpais.com/ccaa/2012/08/16/valencia/1345132321_361329.html), article publicat en el diari *"El País"*, en relació amb Tabarca, una illa que forma part del terme de la ciutat d'Alacant.
139. *"La matriarca del Trinquet El Zurdo"* (<https://www.levante-emv.com/safor/2017/03/06/matriarca-trinquet-zurdo-12235140.html>), article sobre Concha Mascarell Giner (Conxeta), publicat en el diari valencià *"Levante-EMV"*.
140. *"Vicky Foods será el nuevo nombre que sustituirá a la empresa Dulcesol"*
(<https://www.ondanaranjacope.com/noticias/id47184-vicky-foods-sera-el-nuevo-nombre-que-sustituira-a-la-empresa-dulcesol.html>), article publicat en la web *"Onda Naranja Cope"* el 19 de juny del 2019.
141. *"El Cachito, 'un negocio Matriarcal'"* (<https://restaurantecachito.com/el-cachito-un-negocio-matriarcal>), article publicat en la web *"Restaurante Cachito. Elche (Alicante)"*, en què hem trobat informació sucosa, per mitjà del testimoni de Noelia Pascual.

142. ***“La promesa de menjar bé a la Marina Alta 2018”***
(https://issuu.com/ramomutportoles/docs/baixa_lapromesa_18_val), document escrit i editat per Alfred Martínez Llopis, en el 2017, en què apareix el cas d’una matriarca, que, amb huitanta-set anys, encara està activa.
143. ***“La matriarca de la família Noguera reestructura su entramado de empresas”***
(<https://www.lasprovincias.es/economia/matriarca-familia-noguera-20171227000218-ntvo.html>), publicat en el diari valencià ***“Las Provincias”***, article.
144. ***“Joan Anglís Sallarés”*** (<http://www.calderi.cat/2021/03/joan-angli-sallares>)
entrevista a Joan Anglís Sallarés publicada en ***“Calderi”***, de Caldes de Montbui, sobre dones amb molta espenta i emprenedores.
145. ***“Històries dels meus cinquens avis”***
(<http://davidgomezdmora.blogspot.com/2018/07/histories-dels-meus-cinquens-avis>), entrada de David Gómez de Mora, en el seu blog ***“Geografía e historia local. Una forma de entender las élites y el medio físico”***, sobre el matriarcalisme en Peníscola, a mitjan segle XIX.
146. ***“Pilar Rahola, polemista hasta en su casa”***
(<https://www.elmundo.es/loc/2014/02/08/52f54d3ee2704e720c8b458a.html>)
article publicat en el diari ***“El Mundo”***, en què, hi ha una part on es parla sobre el matriarcalisme en la família.
147. ***“El mito de Ibiza y otras mujeres”***
(<https://editorialafers.blogspot.com/2014/08/el-mito-de-ibiza-y-otras-mujeres.html?view=classic&m=1>), article d’Andreu Manresa i publicat en un blog de l’Editorial Afers.
148. ***“El germen femenino en Mallorca”***
(<http://www.manjaria.es/gastrolive/gastromania/el-germen-femenino-en-mallorca>), article publicat en el ***“Diario de Mallorca”***.

149. ***“L’Escala Festa Major 93”***²³(<https://www.bibgirona.cat/pandora/high.raw?id=0000636888&name=00000001.original.pdf&attchment=0000636888.pdf>), document sobre l’Escala (l’Alt Empordà) amb l’article ***“¿Santa Màxima?...¿Sant Pere?”***, de F. Sala Balaguer.
150. ***“La república de les dones”***
(https://www.descobrir.cat/ca/notices/costa_brava_el_paradis_irrepetible_230.php), article de Trinitat Gilbert i publicat en la revista ***“Descobrir”***.
151. ***“Cadaqués”***
(https://static1.squarespace.com/static/5378d25de4b0acdd68e12a72/t/540d614ae4b034ea940d27cc/14101q63018139/LLIB_CADAQUÉS.pdf), article relacionat amb Cadaqués.
152. ***“D’Ors, Dalí i Lidia de Cadaqués”***
(<http://www.bilbao.eus/bld/bitstream/handle/123456789/2251/pegola12.pdf?sequence=1>), article relacionat amb el matriarcalisme en Cadaqués i amb l’escriptor català Eugeni d’Ors.
153. ***“Eugeni d’Ors i la filosofia com a música”***
(https://www.uv.es/sfpv/quaderns_textos/v40p551-62.pdf), article de Joan Cuscó i Clarasó i publicat en ***“Quaderns de filosofia i ciència”*** (no. 40), en relació amb el matriarcalisme.
154. ***“Visions i Cants/ L’esposa parla”***
(https://ca.wikisource.org/wiki/Visions_i_Cants/L%27esposa_parla), entrada amb un poema matriarcal de Joan Maragall.
155. ***“Si un dia sóc terra”*** (<https://www.escriptors.cat/autors/andreujm/si-un-dia-soc-terra>), poema matriarcal de Josep Maria Andreu (1920-2014) i publicat en la

---

²³ El títol complet de la portada de la publicació és ***“L’Escala Festa Major 93, dies 2, 3, 4 i 5 de setembre Festivitat de Santa Màxima”***.

web *“Associació d’Escriptors en Llengua Catalana”*. El trobarem el 19 de març del 2023.

156. ***“Coses de Gósol: l’aplec de Santa Margarida”***
(<https://www.raco.cat/index.php/Erol/article/download/341725/450722>), article de Benigne Rafart i publicat en un *“Dietari”* i que apareix en *“RACO”*, en relació amb Gósol (el Berguedà).
157. ***“En Pau de Gósol. Picasso a l’estiu de 1906”***, article de Jessica Jaques Pi, publicat per *“RACO”*, en Internet, en relació amb el matriarcalisme en Gósol.
158. ***“La dona de Gósol proporciona a Picasso un nou imaginari femení”***
(<https://www.regio7.cat/cultures/2013/11/04/dona-gosol-propociona-picasso-nou-50524407.html>), entrevista a Jessica Jaques publicada en el diari *“Regió 7”*.
159. ***“Parlem amb l’escriptora Pilar Duocastella sobre els seus llibres”***
(https://issuu.com/celsona/docs/celsona906_web/50), article publicat en el número 906 del setmanari *“Celsona”*.
160. ***“La padrina, rondalles i els Sants de la Pedra”***
(<https://malandia.cat/2019/08/la-padrina-rondalles-i-els-sants-de-la-pedra>), entrada publicada en la web Malandia, i en el llibre que feu sobre els Sants de la Pedra, i que figurava en el document *“Una casa de pagès del Camp de Tarragona”*.
161. ***“La tarara partitura i cançó: per a Tríu de tarotes, #graeles i dolçaines#Guillermo Camarelles Diana”***
(<https://guillermocamarelles.blogspot.com/2010/01/la-tarara-partitura-i-canço-per-trío-de.html>), entrada publicada en el 2010 en el blog *“Música y Tradiciones de Guillermo Camarelles Diana”*, en què, entre d’altres coses, figura la cançó de Pasqua *“La tarara”*²⁴ amb distintes lletres recopilades en poblacions valencianes de la comarca del Camp de Morvedre.

---

²⁴ Hem fet una adaptació lingüística de la cançó que hi ha en aquesta entrada.

162. **“Valenciana L’U I dos Ja ve Cento”**
(<https://guillermocamarelles.blogspot.com/2011/01/valenciana-del-1-i-2.html>),
entrada del blog **“Música y Tradiciones de Guillermo Camarelles Diana”**²⁵.
163. **“Beget. Cançons de la tradició oral recollides per Kristin Müller”**, un treball publicat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya en el 2021.
164. **“Corrandes i gloses de verd encís”**
(<http://www.locantich.cat/2016/05/corrandes-i-gloses-de-verd-encis-de.html>),
entrada en la web **“Lo Càntich. Revista digital de literatura, art i cultura”**, i l’11 d’abril del 2022.
165. **“Semanario de Palamós”**
(https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001493136), a què poguérem accedir en setembre del 2022 mitjançant l’entrada **“Semanario de Palamós: Año II Número 21 – 1884 febrero 21”**. Hi havia corrandes eròtiques en l’article **“Corrandas”**, d’Ignacio Pagés.
166. **“Romancer català”**, de Manuel Milà i Fontanals, a cura de Joan Antoni Paloma, publicat per Edicions 62, en edició de 1989. Recull de cançons que recopilà Manuel Milà i Fontanals (1818-1884). Agraesc la generositat de Rosa Rovira, qui me l’envià.⁶⁸
167. **“Mallorca eròtica. Recull de cançons eròtiques i del camp mallorquí”**
(http://bennassar.com/pdf/Mallorca_Erotica.pdf), obra d’art i de música de Joan Bennassar, publicada per l’Institut d’Estudis Baleàrics.
168. **“Gloses eròtiques i amoroses de Formentera”**, de Francesc Escandell Castelló i publicades en 1994 per Editorial Mediterrània-Eivissa, llibre.

---

²⁵ L’autor la titula la cançó **“Ja ve Cento”**. Afegirem que hem fet una adaptació lingüística de la cançó que hi ha en aquesta entrada.

169. **“Menorca eròtica”**, de Vicent Pons, publicat pel mateix autor en el 2020, amb molt de component eròtic i de temes diferents, llibre. En la portada, es pot llegir una mena de subtítol: *“Fetes, gloses, acudits, codolades i poemes menorquins”*. Igualment, inclou pintures i fotos.
170. **“Les Gloses mallorquines. Estructura i funcions”**, de Fèlix Balanzó i Guerendiáin, tesi publicada en Internet, la qual trobarem en gener del 2023.
171. **“Cuando el amor es una fiesta”**
(<https://www.diariodemallorca.es/actual/2007/08/10/amor-fiesta-4356744.html>), article en què es parla prou sobre el volum **“Mallorca Eròtica”**, com també sobre Joan Bennàssar, publicat en el **“Diario de Mallorca”**.
172. **“Cançons de Broma Bruta”**, llibret²⁶ amb una selecció feta per Andreu Caballero junt amb Damià Quetglas i publicada per Inforaiguer S. Coop., en el 2002.
173. **“Antologia eròtica. Balls, cobles i cançons”**, d’Aureli Puig Escó, editat per Associació d’Amics de Mainhardt, en el 2013. Llibre.
174. **“Sexe i cultura a Mallorca: el Cançoner”**, de Gabriel Janer Manila i publicat per Editorial Moll, en 1979, llibre.
175. **“Sexe i cultura a Mallorca: el Cançoner, la narrativa oral i el teatre”**, de Gabriel Janer Manila i publicat per la Institució Francesc de Borja Moll, en el 2019, llibre.
176. **“Les cançons eròtiques del camp de Mallorca”**, entrada amb el nom d’un llibre de Gabriel Janer Manila, publicat per José. J. de Olañeta, Editor en 1995. Poguérem accedir a unes quantes cançons eròtiques.

---

²⁶ El 22 d’octubre del 2020, per mitjà d’un comentari de Miquel Àngel, en un post que jo havia inserit en el grup **“Dialectes”**, poguí accedir a l’entrada **“Cançons de Broma Bruta”** (<https://online.leoweb.net/producto/cancons-de-broma-bruta/?v=c6ad8cb0556a>), en la web de l’empresa Leo.

177. **“Corrantas rossellonésas”**
(<https://www.patrimoniliterari.cat/uploads/obres/2129-obraarxiu-corrantas-rossellones.pdf>), de Pere Courtais (1816-1888) que figuren en la web **“Patrimoniliterari.cat”**. Són cançons eròtiques.
178. **“Cansoner català de Rossello y de Cerdanya”**
(<https://ia801307.us.archive.org/16/items/cansonercatalad00unkngoog/cansonercatalad00unkngoog.pdf>), entrada en la web **“Internet Archive”**, on podem llegir aquesta obra folklòrica de Pierre Vidal, publicada en Perpinyà en 1885.
179. **“L’erotisme a les Cartes a les Senyores dels Àngels i de Jerusalem, de Francesc Fontanella”** (<https://core.ac.uk/download/pdf/71027109.pdf>), article de Marc Sogues publicat en la web **“Scripta”**.
180. **“Cançoner de Mollerussa”**, que ens envià Josep Maria Durant en un missatge del 2021. Es refereix a **“Cançons dels avis del Pla d’Urgell”**, d’Arnau Vilaró i Moncasí, publicat per **“Mascança. Centre de Recerques del Pla d’Urgell”** (no. 2, 2011).
181. **“Música, festa i parèmia”** (<https://musicafestaiparemia-vicegagullo.blogspot.com/search/label/12%C3A9%20Versos>), blog de Vicent Agulló Pérez, en què, entre d’altres coses, hi ha cançons eròtiques.
182. **“Francesc Vicenç Garcia, rector de Vallfogona”**
(<http://magpoesia.mallorcaweb.com/vallfogona/vallfogona.html>), de la web **“Magisteri Teatre - Mag Poesia”**, article a què accedírem el 23 de gener del 2023. Conté poemes de l’esmentat rector.
183. **“Inspiracions del jove Curro. Poemes eròtics del segle XIX”**
(<https://mariatoldra.files.wordpress.com/2019/09/inspiracions-del-jove-curro-2a-ed.-2019.pdf>), a cura de Pep Vila (en l’edició del 2019), basat en els escrits per Marcelo Fradera, llibre.

184. ***“Plaquetes d’Història i Cultura. Dites, gloses, cançons i llegendes de Pina”*** (http://projecete2020.com/ARXIUS/usr_113446929.pdf), de Bernat Servera Ribas i publicat per l’Ajuntament d’Algaida (Illes Balears) en el 2003, a què accedírem en setembre del 2022, llibre.
185. ***“Mont-roig. El patrimoni immaterial (la literatura oral)”***, de Josep A. Carrégal Sancho, publicat per “Associació Cultural de Matarranya” en el 2007, llibre.
186. ***“Lo Molinar. Literatura popular catalana del Matarranya i Mequinensa. 2. Cançoner”***, a cura de Lluís Borau i de Carles Sancho i publicat per Instituto de Estudios Turolenses junt amb Associació Cultural del Matarranya i per Carrutxa (Migdia, Serveis Culturals), 1a ed., octubre de 1996, llibre.
187. ***“Explica’m una cançó. 20 Tradicionals catalanes”***, de Jaume Ayats i publicat per Rafael Dalmau, Editor, en el 2009, llibre.
188. ***“Erotisme i tabús en l’etnopoètica”*** (<http://blogs.iec.cat/gee/2013/11/12/erotisme-i-tabus-en-etnopoetica>), en la web de “Grup d’Estudis Etnopoètics”²⁷, a cura d’Anna Francés i de Jaume Guiscafré.
189. ***“Cançons i gloses eròtiques”***, article de Felip Munar i Munar publicat en el llibre ***“Erotisme i tabús en l’etnopoètica”***.
190. ***“Dona i cançoner”*** (https://ibdigital.uib.es/greenstone/collect/affar/index/assoc/Affar_19/81v1p145.dir/Affar_1981v1p145.pdf), article de Caterina Valriu i Llinàs, a què vaig accedir per mitjà de Joan Cubells Fullana.

---

²⁷ A partir d’aquest enllaç, però en la mateixa web, es pot accedir a descarregar el llibre. Consulta feta el 31 d’agost del 2020.

191. ***“Verdaguer i els cançoners populars picants”***, article de Xavier Roviró i Alemany i publicat en el llibre *“Erotisme i tabús en l’etnopoètica”*.
192. ***“Homenatge a Guillem d’Efkak (I)”***, article en què hi ha una entrevista a Guillem d’Efkak, en *“L’Estel de Mallorca”*, el 15 de maig de 1993.
193. ***“Homenatge a Guillem Fullana Hada d’Efkak (i 2)”***, article en què hi ha una entrevista a Guillem d’Efkak publicada en *“L’Estel de Mallorca”*, el 15 d’abril de 1995.
194. ***“Somnis de la Plaça Rovira”***
(<https://www.cancioneros.com/nc/11356/0/somnis-de-la-placa-rovira-luis-eduardo-aute>), cançó de l’artista Luis Eduardo Aute (nascut en Manila en 1943), en la web *“Cancioneros.com”*.
195. ***“Cristina Miguel apel·la a la bellesa en el disc ‘Ramé Project’”***
(https://web.el9media.cat/images/2020/10/privat_valles_diari_20201012_VAL.pdf), article publicat en el diari *“El 9 Nou”*.
196. ***“Tabús i erotisme en les rondalles d’Enric Valor”***, article de Vicent Vidal Lloret i publicat en el llibre *“Erotisme i tabús en l’etnopoètica”*.
197. ***“La recerca folklòrica: Joaquim González i Caturla i les seues rondalles”***
(<https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000192/00000040.pdf>), article de M. Jesús Francés i d’Anna Francés.
198. ***“Maria Magdalena Gelabert: ‘A ca nostra tenim les eines per reivindicar les dones, són a les rondalles’”*** (https://www.arabalears.cat/societat/maria-magdalena-gelabert-reivindicar-son_1_1186321.html), entrevista a Maria Magdalena Gelabert, en el diari *“Ara Balears”*.
199. ***“Los que piensen que las ‘rondaies’ son misóginas, no las conocen bien”***
(<https://www.ultimahora.es/noticias/cultura/2017/07/29/282517/que-piensen->

- [las-rondaies-son-misoginas-conoce-bien.html](#)), article relacionat amb Maria Magdalena Gelabert, amb les rondalles mallorquines i publicat en *“Ultima Hora”*.
200. **“La importància de la quotidianitat i el paper de la dona en els avenços dels segles XIX i XX”**
(https://issuu.com/ajuntamentdecalvia.comunicacio/docs/entorn_de_calvi_dona.n.n.7), article de Neus Fernández Quetglas i a què es pot accedir en *“Entorn de Calvià Dona n 7”*, publicat en març del 201
201. **“El cançoner de Pineda”**, de Sara Llorens, en la versió de 1931, reeditat en el 2021 per Farell Editors (3a. ed.), llibre.
202. **“El cançoner de tothom. Les 150 cançons catalanes de la nostra vida”**, d’Albert Puig Cros i publicat en el 2013 per Llibres l’Ombrosa. El 8 de febrer del 2024, Rosa Rovira ens envià fotos de part del llibre com també més avant.
203. **“Cançoner de Guadassuar”**, recopilació d’Agustí Roig Barrios, a cura de Joan B. Boïls i de J. Enric Mut, publicat per Institució Alfons el Magnànim, en el 2013.
204. **“Música tradicional d’Aldaia”**, de Carles A. Pitarch Alfonso junt amb Antoni Andrés Ferrandis i editat per l’Ajuntament d’Aldaia, en el 2017, llibre.
205. **“Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes”**, a cura de Joaquim Maideu i Puig, publicada per EUMO Editorial en 1992, llibre. El comprí cap a 1994, a la Generalitat de Catalunya, perquè estava interessat per la lletra i per la música de les cançons, ja que es podia accedir a la música (a través d’un mitjà informàtic) però no a la lletra. Un llibre molt complet, didàctic i molt interessant.
206. **“Recull etnopoètic de Mutxamel: Recopilació i aprofitament didàctic”**
(https://ruc.ua.es/dspace/bitstream/10045/38550/1/Recull_etnopoetic_de_Mutxamel_Recopilacio_i_aprof_CASTELLO_DE_LEON_ALICIA.pdf), un treball universitari de l’estudiant Alicia Castelló de Leon publicat per la Universitat d’Alacant.

207. **“Cançons populars de les Gavarres. Memòria cantada”**
(<http://www.gavarres.cat/uploads/imagenes/58-img-url1578472071.pdf>), recerca feta per Barbara Van Hoestenbergh, recopilat entre novembre del 2014 i novembre del 2015, i amb la participació del Consorci de les Gavarres.
208. **“El lèxic tortosí: història i present”**
(https://www.tdx.cat/documents/54/50/96/54509681759088503234219470334400224226/document_1.pdf), de Ma. Àngels Massip i Bonet, de la Universitat de Barcelona, de 1991, tesi.
209. **“Flors Semprevides, recull de cants popular en Mallorquí, de Cosme Bauçà. Estudi i edició”**
(https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/150584/tfm_20118-19_MCAP_jad094_2602.pdf?sequence=1&isAllowed=y), de Jordi Amengual Dols, del curs 2018-2019, publicat per la Universitat de les Illes Balears, treball de final de màster.
210. El 2 d'agost del 2023, en el grup **“La cultura valenciana és matriarcal”**, posàrem una entrada que es titulava **“Dones que transmeten cançons, que comenten i molt obertes”** (<https://malandia.cat/2023/08/dones-que-transmeten-cancons-que-comenten-i-molt-obertes>), en què incloïem part d'unes cançons eròtiques, i que figura en la web **“Malandia”**. I el 4 d'agost del 2023, Ramona Ibarra ens plasmà una cançó de Nadal tradicional en llengua catalana.
211. **“La cançó del Jordi, un exemple de persones amb molta espenta”**
(<https://malandia.cat/2021/01/la-canço-del-jordi>), entrada en la web **“Malandia”**, tal com l'havíem recopilada en novembre i en desembre del 2020.
212. **“Miquel Poal-Aregall. Pel teu amor (Rosó) (1922)”**
(<https://catalaalcata.blogspot.com/2014/12/pel-teu-amor-roso-1922.html>), entrada amb la lletra original, inclosa en el blog **“Català al Catà Literatura”**, dedicat a **“Material de literatura per als alumnes de l'Institut Guillem Catà de Manresa”**. Es tracta d'una cançó en línia amb el matriarcalisme. La consultàrem, per primera vegada, el 23 de setembre del 2023.

213. Amb aquest enllaç, podem accedir a un tweet de Le Croupier en què es pot escoltar la cançó **“Martí: la tropa és aquí”**, cantada per Marina (una dona nascuda en 1923 i de noranta-nou anys): <https://twitter.com/lecroupiercat/status/1626291980123742215?s=20>.
214. **“El virgo de Visanteta”**, versió cinematogràfica de Vicent Escrivá i Toni Fos, publicat en 1978 (2a. edició) per l’editorial Prometeo, a partir de la versió de José Bernat Baldoví (nascut en el segle XIX).
215. **“Sermón”**, de José Serred Mestre, 8a edició, publicat en la ciutat de València en 1978. Es tracta d’un llibret. El seu títol complet, llevat de quan passa a l’autoria i altres detalls, és **“Sermón con Avemaría y algunas interrupciones cuasi pronunciado por un fervoroso Cura rural en la Iglesia de un pueblecito de la provincia de Valencia”**.
216. **“El Cançoner popular de Menorca (I), una cartografía de la música tradicional a Menorca”**, article de Jordi Orell Villalonga i publicat en la web **“RACO”**.
217. **“Salvador Seguí”** (dbe.rah.es/biografias/54597/salvador-segui), entrada publicada en la web **“Real Academia de la Historia”**.
218. **“Home Romancer – Cançó de Pasqua (Ximo Torero)”** (<https://www.diania.tv/videos/musica/rock-pop-mestissatge/home-romancer-canco-de-pasqua-ximo-torero>), cançó popular eròtica en català, en la web **“Diània.tv”**.
219. **“El tio Toni”**, cançó que figura en u dels llibres de Pere Riutort per a l’ensenyament del valencià en el País Valencià, **“6. Llebeig”** (p. 88).
220. **“Cançó de batre”** (<https://www.viasona.cat/grup/pep-gimeno-botifarra/ten-cantare-mes-de-mil/cant-de-batre>), cançó cantada pel valencià Pep Botifarra i publicada en la web **“Viasona”**.

221. ***"Tinc un mànec de tres pams i mig"***, que recopilí a través d'Internet, en part, mitjançant l'entrada ***"Tinc un mànec de tres pams i mig' – Lluís el Sifoner"*** (http://musicaenlanostrallengua.blogspot.com/2013/03/normal-0-21-false-false-false-es-trad_2983.html), cançó cantada pel valencià Lluís el Sifoner, treta del blog ***"Música en la nostra llengua"***, amb d'Artur Álvarez Boix, acompanyada de la lletra i d'un vídeo.
222. ***"La recent casadeta"***(<https://www.viasona.cat/grup/lluís-el-sifoner/tinc-un-manec-de-tres-pams-i-mig/la-recent-casadeta>), cançó cantada per Lluís el Sifoner, amb la lletra que figura en la web ***"Viasona"***.
223. ***"A la vora del riu, mare"*** (<http://www.canpop.org/fitxa.php?idC=1076>), cançó publicada en la web ***"Canpop"***, vinculada a la Universitat d'Alacant.
224. ***"Un gatet i una gateta"*** (<http://www.canpop.org/fitxa.php?id=700>), cançó publicada en la web ***"Canpop"***.
225. ***"És Marieta, la filla del mestre"*** (<http://www.canpop.org/fitxa.php?id=748>), cançó publicada en la web ***"Canpop"***.
226. ***"Eixiu, xiques, al balcó"*** (<http://www.canpop.org/fitxa.php?id=3622>), cançó publicada en la web ***"Canpop"***.
227. ***"Jo tinc una núvia en Planes"*** (<http://www.canpop.org/fitxa.php?id=2198>), cançó publicada en la web ***"Canpop"***.
228. ***"L'altre dia, jo vaig vore"*** (<http://www.canpop.org/fitxa.php?id=485>), cançó publicada en la web ***"Canpop"***.
229. ***"Mareta, mareta"***

- (<https://www.cancioneros.com/letras/cancion/80610/mareta-mareta-amansalva>), cançó popular que figura en la web "**Cancioneros**".
230. **"So de Pastera"** (<https://www.youtube.com/watch?v=aV3SLCjFD5U>), cançó popular cantada per Ma. del Mar Bonet.
231. **"Cançons de la Rondalla de Catí. Jotas baturras"** (<https://www.catimenu.com/cansons.htm>), cançó publicada en la web "**Cançons**". Adduirem que, el 3 de setembre del 2022, Carlos Barneda m'envià un missatge amb aquest enllaç, a què ja havíem accedit en el 2021.
232. **"Les nenes maques"** (<https://festafesta.net/les-nenes-maques-anais-faco>), cançó publicada en la web "**FTF Fes Ta Festa**" i cantada per Anaís Falcó junt amb Pau Vila.
233. **"El tio Toni, leré"**, amb la lletra del grup "**Al Tall**", en l'entrada "**El tio Toni – Letra – Al Tall**" (<https://www.musica.com/letras.asp?letra=2311221>).
234. **"Hala, mare"**, cançó eròtica cantada pel grup valencià "**Al Tall**" i publicada en la web "**Flashlyrics**" (<https://flashlyrics.com/lyrics/al-tall/hala-mare-43>).
235. **"Jota desconeguda"** (<https://www.viasona.cat/grup/al-tall/tocs-i-vares/jota-desconeguda>), cantada pel grup "**Al Tall**" i publicada en la web "**Viasona**".
236. **"Jota valleria vella (La Vall D'Uixó)"** (<https://www.viasona.cat/grup/alimara/cancons-i-danses-del-pais-valencia/jota-valleria-vella-la-vall-duixo>), cantada pel grup "**Alimara**" i publicada en la web "**Viasona**".
237. **"Apuja't la bragueta"** (<https://www.viasona.cat/grup/the-companys/apujat-la-bragueta/apujat-la-bragueta>), cançó eròtica cantada pel grup "**The Companys**" i que figura en la web "**Viasona**".

238. **“Llevantina”** (<https://www.viasona.cat/grup/follim-follam/cancons-porques-1/llevantina>), cançó eròtica i popular cantada pel grup **“Follim follam”** i publicada en la web **“Viasona”**.
239. **“Fica-li, noia”** (<https://www.viasona.cat/grup/follim-follam/cancons-porques-1/fica-li-noia>), cançó eròtica i popular cantada pel grup **“Follim follam”** i publicada en la web **“Viasona”**.
240. **“Jota de quintos i de ronda”** (<https://www.viasona.cat/grup/pep-gimeno-botifarra/botifarra-a-banda/jotes-de-quintos-i-de-ronda>), en què figura una cançó amb la paraula **“sisal”**, en la web **“Viasona”**.
241. **“Les flors de maig”** (<https://www.viasona.cat/grup/follim-follam/cancons-porques-1/les-flors-de-maig>), cançó eròtica del grup **“Follim follam”** publicada en la web **“Viasona”**.
242. **“Jota desconeguda”** (<https://www.viasona.cat/grup/al-tall/tocs-i-vares/jota-desconeguda>), cançó eròtica cantada pel grup **“Al Tall”** i publicada en la web **“Viasona”**.
243. **“Teresa la catalana – Lluís el Sifoner”** (<https://www.youtube.com/watch?v=Z-m1L6ZsNw>), cançó eròtica i popular cantada per Lluís el Sifoner i publicada per YouTube.
244. **“Cançó del terrisser”**
(<https://www.cancioneros.com/letras/cancion/64776/canco-del-terrisser-follim-follam>), cançó eròtica i popular cantada pel grup **“Follim follam”** i publicada en la web **“Cancioneros”**.
245. **“Ai, nena, si vols venir”** (https://www.youtube.com/watch?v=9SFywDk8g_A), cançó eròtica cantada per **“La Trinca”** i publicada en YouTube.

246. **“A collir Pebrots”** (<https://www.youtube.com/watch?v=7UrSJeZG-aU>), cançó eròtica cantada per **“La Trinca”** i publicada en YouTube. Em la recomanà Joan Prió Piñol en el 2017.
247. **“A collir pebrots”**, en la versió de **“La Trinca”** (https://youtu.be/9SFywDk8g_A), cantada per **“La Trinca”** i que figura en un comentari d’Albert Govern Canals, del 1r d’octubre del 2020.
248. **“Havaneres de la costa”** (<https://www.viasona.cat/grup/la-trinca-1/havaneres-de-la-costa>) amb diferents cançons, eròtiques i tot, cantades per **“La Trinca”** i que figuren en la web **“Viasona”**.
249. **“Ses al-lotetes i sa jove de Sant Lluís”** (<https://www.viasona.cat/grup/cris-juanico/memoria/se-allotetes-i-sa-jove-de-sant-lluis>), cançó popular eròtica cantada per Cris Juanico i publicada en la web **“Viasona”**.
250. **“Jota de Quintos’ de Beniganim”** (<https://www.facebook.com/watch/?v=1742862902469663>), treta del blog **“País Valencià gent, terra,, força”**.
251. <http://magpoesia.mallorcaweb.com/sagarra/sagarra.html>, enllaç corresponent a l’entrada **“Josep Maria de Sagarra Poemes satírics”**, enviat per Carlos Barneda, per mitjà d’un correu electrònic. Hem inclòs aquets poemes en l’apartat d’humor eròtic.
252. **“Erotyl”** (<https://refetons-florenci.blogspot.com/2015/09/erotyl.html?m=1>) entrada en el blog **“Refetons”**, sobre l’Erotyl, un **“estimulant sexual per a homes”**.
253. **“El Llodrigó – Jaumet de Tuixent”** (<https://festafesta.net/el-llodrigo-jaumet-de-tuixent>), cançó eròtica i pirinenca en català, treta de la web **“FTF Fes Ta Festa”**.

254. **“El castell d’en Figaró”** (<https://zorbaelbuda.wordpress.com/2007/01/07/el-castell-den-figaro>).
255. **“El Castell d’en Figaró”** (<https://youtu.be/uHueuv4NjNU>), vídeo facilitat per Eduard Vianna, per correu electrònic, l’11 de febrer del 2022 i d’on traguérem la lletra d’aquest poema eròtic.
256. **“El baró de les tres punyetes”** (<http://www.llardons.com/el-bar-de-les-tres-punyetes>)²⁸.
257. **“Per l’octubre la magrana madura”** (<https://amicsarbres.blogspot.com/2011/10/per-loctubre-la-magrana-madura.html>), entrada del blog **“Amics arbres – Arbres amics”**, la qual inclou algunes cançons eròtiques.
258. **“Amparito”** (<https://malandia.cat/2015/01/amparito-la-filla-del-mestre>), entrada publicada en la web **“Malandia”**.
259. **“La manta al coll // With the blanket near the neck”** (<https://malandia.cat/2015/01/la-manta-al-coll>), cantada pel grup **“Carraixet”** i publicada en la web **“Malandia”**, d’on hem fet una adaptació per a aquest estudi. En relació amb aquesta cançó, adduirem una entrada en l’apartat **“Canapost (Termes de refranys catalans)”** (<https://glossaris.servidor-alicante.com/termes-refranys-catalans/mamelles>), de la web **“Glossaris”**.
260. **“L’orinal // The bedpan”** (<https://malandia.cat/2015/02/orinal>), cantada per l’**“Escola de Danses d’Alfarb”** i publicada en la web **“Malandia”**, en el 2015.
261. **“Llibret Gaiata 5 Magdalena 2018”** (https://issuu.com/gaiata5hortdelscorders/docs/libro_2018_compressed), en

---

²⁸ No hem inclòs aquest poema perquè hem considerat que no va en línia amb el matriarcalisme, especialment, en els tres darrers versos, però, tot i això, hem mantingut l’enllaç per a que el lector el pugui llegir.

“Issuu”, entrada amb uns versos eròtics plasmats per Almudena Garbí. En juny del 2022, els trobarem en Google Books.

262. *“Hostal Víctor Oliana, Festa 125é aniversari + cançó de l’orinal”* (<https://www.youtube.com/watch?v=jGqArcMjfg>), vídeo amb una part en què es pot escoltar la cançó de l’orinal.
263. *“Les cançons de Pasqua”* (http://www.quadernsdigitals.net/datos_web/biblioteca/l_46/enLinea/9.htm) article relacionat amb *“Quaderns Digitals”* en què figura una dita eròtica amb la paraula *“forat”*.
264. *“Estos tres dies de Pasqua”* (<https://www.innova.es/musica/pasqua.htm>) cançó de Pasqua que posàrem en Facebook el 10 d’abril del 2022.
265. *“Canapost (Termes de refranys catalans)”* (<https://glossaris.servidor-alicante.com/termes-refranys-catalans/mamelles>), apartat de la web *“Glossaris”*, on, el 15 de novembre del 2020, poguérem llegir, que, en referència a la paraula *“Mamelles”*, entre d’altres coses, figuraven unes frases amb una lletra molt semblant a una part de la cançó *“La manta al coll”*.
266. *“La cançó del pobre”* (<https://www.viasona.cat/grup/macedonia/et-toca-a-tu/la-canço-del-pobre>), cantada pel grup *“Macedònia”* i publicada en la web *“Viasona”*. No és la primera vegada que una cançó en què es parla de la pobresa és eròtica. L’escrigué Pilar Coll Serrano en el meu mur.
267. *“La jutgessa”*, cançó que figura en l’entrada *“La jutgessa. Guillermina Motta”* (<https://www.viasona.cat/grup/guillermina-motta/fent-equilibris/la-jutgessa>), cantada per Guillermina Motta i publicada en la web *“Viasona”*.

268. *“On la vaig veure per primera vegada”*²⁹ (<https://www.viasona.cat/grups/jaume-arnella/erotica-monastica/on-la-vaig-veure-per-primera-vegada>), cançó del disc *“Eròtica monàstica”*, de Jaume Arnella i París³⁰, treta de la web *“Viasona”*.
269. *“Goigs de l’amiga”* (<https://www.viasona.cat/grup/jaume-arnella/erotica-monastica/goigs-de-l-amiga>), cançó del disc *“Eròtica monàstica”*, de Jaume Arnella, la qual figura en la web *“Viasona”*.
270. *“Coses que passen”*, cançó composta per Jaume Papell i cantada pel grup *“Tancat per Defunció”*³¹. Figura en Google amb l’enllaç <https://www.google.com/search?q=coses+que+passen+can%C3%A7%C3%B3+lletres+o+q=&aq=chrome.0.69i59l8.3752561j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>.
271. *“Si la despullava”* (<https://www.viasona.cat/grup/teresa-rebull/visca-lamor/si-la-despullava>), poema de l’escriptor Joan Salvat-Papasseit i cantat per Teresa Rebull i que figura en la web *“Viasona”*.
272. *“Per un tros del teu cos”* (<https://www.viasona.cat/grup/lluís-llach/les-seves-primeres-cançons/per-un-tros-del-teu-cos>), cançó de Lluís Llach, la qual figura en la web *“Viasona”*.
273. *“Que bé, que va”* (<https://www.viasona.cat/grup/companyia-electrica-dharma/tifa-head/que-be-que-va>), cançó del grup musical català *“Companyia Elèctrica Dharma”*, treta de la web *“Viasona”*.

²⁹ Agraesc la generositat de Ma. Àngels Artigas Jonama, qui, el 29 de juliol del 2020, m’envià el nom d’un grapat de cançons, junt amb el disc en què es podien trobar, en aquest cas, en el disc *“Eròtica Monàstica de Jaume Arnella. Discogràfica Tram 1994”*.

³⁰ Jaume Arnella i París (Barcelona, 1943) és cantant i folklorista. A més, fou u dels fundadors del *“Grup de Folk”* i s’ha interessat motl per la música tradicional. Entre d’altres coses, en 1994, publicà, *“Eròtica monàstica”* amb texts de Joan Soler i Amigó, a partir d’un cançoner amorós que s’havia trobat en el monestir de Ripoll: els *“Carmina Riuipullensia”*. Informació treta de Viquipèdia.

³¹ El 5 d’agost del 2020 es trobava en Google, d’on accedírem a un punt que incloïa la lletra de la cançó sota l’enllaç <https://www.google.com/search?q=coses+que+passen+can%C3%A7%C3%B3+lletres+o+q=&aq=chrome.0.69i59l8.3752561j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>.

274. ***“Romanç de les dones que juguen al burro”*** (<https://www.viasona.cat/grup/pep-gimeno-botifarra.la-rondalla-um-la-nucia/botifarra-a-banda/romanc-de-les-dones-que-juguen-al-burro>), amb aportació musical de Pep Gimeno “Botifarra” junt amb “La Rondalla UM La Nucia” i publicada en la web “**Viasona**”.
275. ***“El Cabanyal // The Cabanyal”*** (<https://malandia.cat/2015/01/el-cabanyal>), entrada que figura en la web “**Malandia**”, a partir de la lletra que es canta en un vídeo (<https://www.youtube.com/watch?v=nfKqLzegnA>).
276. ***“Unfla, unfla el baló... que l’unfle ta tia que té bon bragó”*** (https://youtu.be/sY1f8hDqN_0), la qual es pot trobar en Internet.
277. ***“El ball d’entrecames”*** (<https://festafesta.net/el-ball-dentrecames-andreu-coll-i-salvador-punti>), cantada per Andreu Coll i per Salvador Puntí, i publicada en la web “**FTF Fes Ta Festa**”.
278. ***“Anàrem a Sant Miquel”*** (<https://festafesta.net/anarem-a-sant-miquel-grup-uc>), cantada pel grup “**UC**”, que en canten moltes d’Eivissa i publicada en la web “**FTF Fes Ta Festa**”.
279. ***“Les noies d’Olot”*** (<https://festafesta.net/les-noies-dolot-grup-urbalia-rurana>), cantada pel grup valencià Urbàlia Rurana i publicada en la web “**FTF Fes Ta Festa**”.
280. ***“La mestressa i el cabrer”*** (<https://festafesta.net/la-mestressa-i-el-cabrer-reputicanticus/#more-23243>), cantada pel grup “**Reputicànticus**” i publicada en la web “**FTF Fes Ta Festa**”.
281. ***“Ses ninetes”*** (<https://manatdecansons.blogspot.com/2010/10/ses-ninetes.html?m=1>) cançó eròtica publicada en el blog “**Manat de cançons**”.

282. ***“L’erotisme dels segadors”***
(<https://lateiera.wordpress.com/2011/10/27/lerotisme-dels-segadors>), entrada publicada en la web **“La Teiera”**.
283. ***“Bon cop de fal·lus!”***
(<https://www.naciodigital.cat/osona/noticia/29395/bon/cop/de/fallus>), article publicat en la web **“NacióDigital”**.
284. ***“Els ous de Pasqua”*** (<https://youtu.be/lyR1ypIMp1Y>), cançó a cura del grup musical valencià **“L’Ajunt de la Bóta”**.
285. ***“En el convent de Sant Francisco”***, cançó, amb lleugers retocs, que figura en el treball universitari **“Cançons que han fet mal”**
(https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/27823/Poch_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y), fet per Dolça Poch Almar.
286. ***“Les cançons populars de Santa Pola”***
(<https://www.raco.cat/index.php/Rella/article/download/72234/171346>), article d’Antonio López Lafuente.
287. ***“Gabriel Janer Manila: ‘Quan és popular, el sexe és més lliure i divertit’”***
(https://www.arabalears.cat/premium/cultura/popular-sexe-mes-lliure-divertit_0_1127287376.html), publicada en el diari **“AraBalears”**.
288. ***“Focs, falles i sàtires”*** (http://www.festes.org/arxiu/Focs_falles_satires-Alfons-Lloren%E7.pdf), article d’Alfons Llorenç publicat en la web **“Festes.org”**. Trau, entre d’altres coses, el tema de l’erotisme.
289. Entrada **“Pàmfil”** (<https://dsff.uab.cat/concepte/pamfil>), dins de la web **“Diccionari de sinònims de frases fertes”**, de M. Teresa Espinal.
290. ***“La figa molla / nulla espenta”*** (<https://valenciaplaza.com/la-figa-molla-nulla->

[espenta-](#)), article de Vicent Marco, publicat en "*Culturplaza*".

291. "*Paraula alcoiana de hui REBECAR-SE*" (<https://www.acsamarita.com/rebecar-se>) entrada publicada en una web de l'"*Asociación Cultural 'Samarita'*", en què es fa un comentari sobre el significat de "*rebecada*" en una cançó eròtica.
292. "*El saltiró de la cardina (Bou i Geli, Vicenç)*" (<https://portalsardanista.cat/enciclopedia/lletres/1/37/2169>), entrada publicada en la web "*Portal Sardanista*", on es pot llegir la sardana "*El saltiró de la cardina*".
293. "*En Biel de So'n Dalmau*" (<http://divagacions.xaviersastre.cat/en-biel-de-son-dalmau>), cançó eròtica en la web "*Divagacions d'en Xavier*", a què accedírem el 29 d'abril del 2023.
294. "*Josep Anton*" (<https://www.cantut.cat/canconer/cancons/item/984-josep-anton>), cançó eròtica en la web "*Càntut*".
295. "*La bella Giralda*" (<https://www.cantut.cat/canconer/cancons/item/1177-la-bella-giralda>), cançó en la web "*Càntut*".
296. "*La pipa*" (<https://www.cantut.cat/canconer/cancons/item/320-la-pipa>), cançó en la web "*Càntut*".
297. "*La polvera*" (<https://cantut.cat/canconer/cancons/item/266-la-polvera>), cançó eròtica en la web "*Càntut*".
298. "*Les cigales dalt de l'arbre*" (<https://cantut.cat/canconer/cancons/item/835-les-cigales-dalt-de-l-arbre>), cançó eròtica en la web "*Càntut*".
299. "*Les nenes maques al demati*" (<https://www.cantut.cat/canconer/cancons/item/250-les-nenes-maques-al-demati>) cançó publicada en la web "*Càntut*".

300. **“Les putes de París”** (<https://cantut.cat/canconer/cancons/item/530-les-putes-de-paris>), cançó eròtica en la web **“Càntut”**.
301. **“Tenia jo una xicota”** (<https://www.cantut.cat/canconer/cancons/item/484-tenia-jo-una-xicota>), cançó eròtica en la web **“Càntut”**.
302. **“Un dia me’n passejava”** (<https://www.cantut.cat/canconer/cancons/item/834-un-dia-me-n-passejava>), cançó eròtica en la web **“Càntut”**.
303. **“Peu polidor”** (<https://www.cantut.cat/canconer/cancons/item/281-peu-polidor>), cançó eròtica en la web **“Càntut”**.
304. **“Corrandes de Tuïr”** (<https://www.cantut.cat/canconer/cancons/item/434-corrandes-de-tuir>), cançó eròtica publicada en la web **“Càntut”**.
305. **“L’orinal”** (<https://cantut.cat/canconer/cancons/item/633-l-orinal>), cançó publicada en la web **“Càntut”**.
306. **“Tinc por”** (<https://www.cantut.cat/canconer/cancons/item/1603-tinc-por>), cançó publicada en la web **“Càntut”**.
307. **“Camí de la font”** (<https://cantut.cat/canconer/cancons/item/67-cami-de-la-font>), cançó publicada en la web **“Càntut”**.
308. **“Les noies de la Cellera”** (<https://cantut.cat/canconer/cancons/item/169-les-noies-de-la-celler-corrandes>), cançó publicada en la web **“Càntut”**.
309. En línia amb aquests versos de les noies de la Cellera, en l’article **“Les**

- corrandes*" (<https://llicerca.wordpress.com/2015/12/29/les-corrandes>), publicat en la web "*Argelaguer Vall del Llicerca*", a què accedírem en juliol del 2022, copsem unes cançons eròtiques de l'Alta Garrotxa.
310. "*L'orinal de casa rica*" (<http://www.canpop.org/fitxa.php?id=1479>), cançó publicada en la web "*Canpop*", de la Universitat d'Alacant.
311. "*Madona Isabel*", en la web "*Cultura catalana*" (<https://www.culturacatalana.cat/madona-isabel>), cançó. La consultàrem en agost del 2024, després d'escriure un comentari que ens n'havia fet Francesc Castellano el 1r de maig del 2023.
312. "*L'havanera de la tia Alberta*" (<https://www.viasona.cat/grup/pep-gimeno-botifarra.xavier-de-betera.hilari-alonso.naiet-cirerer/home-romancer/havanera-de-la-tia-alberta>), cançó eròtica i popular cantada per Pep Gimeno "*Botifarra*" junt amb Xavier de Bétera, Hilari Alonso i Naiet Cirerer i publicada en la web "*Viasona*".
313. "*Les estrenes de Nadal*" (<http://www.facebook.com/XBarxeta/videos/332088970713934>), vídeo amb la cançó "*L'aguinaldo de Tonet*", cantada per Pep Gimeno "*Botifarra*".
314. "*Ai, quin sol, quin sol*" (<http://www.xtec.cat/sgfp/llicencies/200304/memories/845a.pdf>). una jota tortosina cantada pel Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries. Informació facilitada per Paco Itarte.
315. "*Gloses de Sant Antoni*" (<http://www.carriocity.com/?p=547>), entrada, amb cançons eròtiques, publicada en la web "*Carriocity*".
316. "*Christian Penalba: Seguidilles (amb J. Penalba i Carmen M. Martínez Salazar)*" (https://www.youtube.com/watch?v=fFiyjx8FpuQ&feature=emb_logo), vídeo enviat per Elena Gomar Bravo, d'on traguérem la lletra d'una cançó.

317. **“Xicoira”** (<https://jardibotanic-gombren.cat/docs/CICHORIUM%20INTYBUS.pdf>), document que inclou dues cançons eròtiques de les Illes Balears. Com a mínim, és del 2016.
318. **“Cichorium intybus L.”** (https://www.conecte.es/media/com_concibe/files/Cichorium%20endivia%20Lpdf), document del *Ministerio de Agricultura y pesca, alimentación y medio ambiente* (p. 5) que data del 2018 i que inclou una cançó eròtica valenciana també popular en les Illes Balears i una balear.
319. **“La Creu del Montseny”** (https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1023131), número 16 d’aquest setmanari catòlic i regionalista català, del 2 de juliol de 1899, en què, hi ha unes cançons recopilades pel folklorista català Valeri Serra i Boldú sota el títol **“Les cansons de ronda”** (pp. 186-187). El trobarem el 21 de maig del 2022.
320. Cançó a què accedírem en maig del 2022 en la web **“Paremiologia catalana comparada digital”**, sota l’enllaç (https://pccd.dites.cat/p/A_Vilanova%2C_les_guapes%2C_a_la_Torre52C_els_sera_fins%2C_a_Corbins%2C_les_ofendoses_burladores_de_fadrins), en relació amb dones de diferents poblacions. En aquesta web, el 23 d’abril del 2023 poguérem trobar el significat de la frase **“Anar en el cavall de Sant Francesc”** (https://pccd.dites.cat/p/Anar_en_el_cavall_de_sant_Francesc): “*anar a peu*”.
321. En relació amb la cançó **“Uni, dori, teri, cuteri”**, es tracta d’una infantil que ens plasmà Susanna Creus Constansó el 22 d’octubre del 2022. El 23 de setembre del 2023 accedírem a la web **“Paremiologia catalana comparada digital”** (https://pccd.dites.cat/p/Uni%2C_dori%2C_teri%2C_cuateri%2C_mata_la_veri%2C_veri%2C_vir%C3%B3%2C_compta_les_b%C3%A9_que_dotze_s%C3%B3n), on figura amb diferents formes.
322. **“Cançó de la tia Panera”** (<https://artanapedia.com/contes-i-relats-dartana/canco-tia-Panera>), entrada en la web **“Artanapèdia”**.

323. **“Cassos i cançons de Dolores i Rosario Cabañes Ibáñez (1989)”** (<https://artanapedia.com/contes-i-relats-dartana/cassos-i-cancons-cabanyes>), entrada en la web **“Artanapèdia”**, amb una cançó eròtica.
324. **“Romanç de l'albercoquer”**, amb una versió d'Alfarb, treta de l'article **“Romances humorísticos valencianos”** (<https://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/romances-humoristicos-valencianos/html>), d'Antonio Atienza Peñarrocha i publicat en la web **“Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes”**.
325. **“Cançó de l'albercoquer”** (<https://blocs.mesvilaweb.cat/llosalozano/canco-de-lalbercoquer>), entrada publicada per Josep A. Lozano en el 2009.
326. **“Cançó de l'albercoquer de Maria la pena”** (<https://cristofor.wordpress.com/2008/12/08/canco-de-lalbercoquer-de-maria-la-pena>), entrada publicada en la web **“El Racó de Cristòfor”**.
327. **“Nadal de 1925' a Benigànim (Jose V. Sanchis Pastor)”** (<https://malandia.cat/2020/12/nadal-de-1925-a-beniganim>), entrada publicada en la web **“Malandia”**, redactada el 31 de desembre del 2020 i en què, es parla de temes diferents i relacionats amb el matriarcalisme i amb la festa de Nadal i amb la de Reis. Prèviament, havia sigut escrita per Jose V. Sanchis Pastor.
328. Foto facilitada per Pilar Fornés, el 5 de gener del 2021, per correu electrònic. Es pot accedir mitjançant l'enllaç <https://photos.app.goo.gl/ReLHJLE3Rse7LjUE6>.
329. **“Reunió de treball a Alzira per a començar amb la restauració del campanar de l'Església de Santa Caterina”** (<https://elseisdoble.com/vernoticia/50180/reunio-de-treball-a-alzira-per-a-comenar-amb-la-restauracio-del-campanar-de-lesglesia-de-santa-caterina>), article publicat en el diari digital **“El Seis Doble”**, en què figura música escatològica, com ara, la cançó **“Caguerada de bou”**.

330. **"Burles i facècies"** (https://vilapedia.wikis.cc/wiki/Burles_i_fac%C3%A8cies), entrada en la web **"Vilapèdia"**, el 18 de gener del 2015, amb música escatològica.
331. **"existencialisme escatològic valencià"** (<https://www.racocatala.cat/forums/fil/11397/existencialisme-escatologic-valencia>), entrada publicada en la web **"Racó català"** el 25 de febrer del 2005.
332. **"Cagarada de Bou"** (<https://lateiera.wordpress.com/2012/06/26/cagarada-de-bou>), escrit de Salvador Palomar publicat en el seu blog **"La Teiera"**. En relació amb música escatològica i amb la festa de la **"Cagarada del Bou"**, la qual se celebra en Reus (el Baix Camp).
333. **"conversa fisiològica"** (<https://provisionals.blogspot.com/2016/03/conversa-fisiologica.html>), entrada en el blog **"provisionals"**, en relació amb música escatològica.
334. **"Ecléctismo y diversidad en 'Los mares del Sur'. Un texto abierto a varios niveles de lectura"** (<https://webs.ucm.es/info/especulo/numero37/maresur.html>), article de Jorge L. Catalá Carrasco, amb música escatològica.
335. **"Contes 5 - sanchosanmartin.es"** (<http://sanchosanmartin.es/contes/contes5.html>), web amb una entrada molt interessant i que s'inicia tractant sobre la vida social, i en què trobarem música escatològica.
336. **"Endevinalles tradicionals a Artana"** (<https://artanapedi.com/contes-i-relats-dartana/endevinalles>), entrada de la web **"Artanapèdia"**.
337. **1"Refrany temàtic"**, a cura de Víctor Pàmies, en què hi havia dites relacionades amb la paraula **"figa"**, per exemple, en l'entrada **"Figa"** (<https://tematic.dites.cat/2008/11/figa>).

338. Hem inclòs aquest escrits del germànic Johann Wolfgang von Goethe, els quals, per exemple, figuraven en la web **“Stroligut”** (<https://stroligut.com/goethe/pensaments-maragall>), encara que fossen escrits en llengua estrangera. En aquest cas, eren utilitzats per a educar a Rosa Garcia Clotet, com ens comentà en octubre del 2022.

Diccionaris, enciclopèdies...

339. **“Diccionari eròtic i sexual”**, de Joan J. Vinyoles i Vidal junt amb Ramon Piqué i Huerta, publicat per Edicions 62 (1a. ed., 1989).

340. **“Diccionari etimològic manual”**, de Josep Moran i Ocerinjauregui i de Joan Anton Rabella i Ribas, editat per Edicions 62 (1a. ed., 1999).

341. **“Nou diccionari de la llengua catalana”**, de Joan Baptista Xuriguera i publicat per l’Editorial Claret, en 1993.

342. **“Diccionari Invers de la Llengua Catalana”** (<https://www.dilc.org>).

343. **“Diccionario de los símbolos”**, de Jean Chevalier i d’Alain Gheerbrant, editat per Herder (2a. ed., 2015).

344. **“Base de dades Lexicogràfica”**, on trobarem <https://bdlex.iec.cat/scripts/Qorth2av.asp> amb l’entrada **“esforroiar”**.

345. ***“Fra Agustí Eura (1684-1763). Obra poètica (assaig d’edició crítica)”***
(<https://dugi-doc.udg.edu/bitstream/handle/10256/4617/tpbp.pdf?sequence=5>),
tesi de Pep Balsalobre, editada per la Universitat de Girona, en el 2005, a partir de
la qual poguérem accedir al significat de la paraula *“coristat”*.